

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 773.

CHICAGO, ILL., 6. julija (July 6th), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Reckwell 2864.

Ali hočemo imeti solidarno ali razdejjano delavsko gibanje?

Eugene Victor Debs.

Radikalni elementi v ameriškem delavskem razredu morajo vsoglasiti svoje taktične diference in se združiti v trdne vrste proti kapitalizmu, ali pa bodo postali prav gotovo še bolj razdvojeni in končno zatrti od svojih sovražnikov.

Bilo je neizogibno, da je dogodek ruske revolucionarne premembe zadel socialistične stranke po vsem svetu, toda istotako je gotovo, da ima vsak narod svojo gotovo psihologijo, vsaka dežela svoje gotove probleme, ki so tuji delavstvu v drugih deželah.

Če je Rusija sposobna, kakor izgleda, vzeti najkrajšo pot do revolucionarne spremembe, iz tega še ne sledi, da je vsaka kapitalistična in imperialistična dežela na svetu v stanju vzeti rusko formulo za svoj prehrat. Delavstvo gotove dežele mora radi potrebe prilagajati svojo taktiko metodam in običajem prebivalstva in na podlagi psihologije tega prebivalstva graditi pot k svojemu mednarodnemu namenu.

Če bi se nenadoma postavilo vsako osebo, živečo v Rusiji, v Zedinjene države, in če bi se vsi Amerikanci zbudili nekega jutra v Rusiji, in bi se reklo Rusom v Ameriki in Amerikancem v Rusiji, naj se prilagodijo novemu položaju in naj rabijo orodje in vse, kar je zapustilo prejšnje prebivalstvo, vemo, da bi iz tega eksperimenta ne prišlo drugega kakor kaos in da bi v najkrajšem času Amerikanci silili nazaj v Zedinjene države in Rusi bi zapustili naša industrialna mesta in vrnili na svoje kmetije in vinograde v Rusiji.

Kakor bi bilo težavno, ako že ne popolnoma nemogoče, napraviti to fizično premembo med Rusi in Amerikanci, ravno tako se mi zdi težavno, ako ne nemogoče, za Amerikance hipoma navzeti se političnega socialnega mišljenja, kakoršno je preželo rusko delavstvo po strmoglavljenju carizma. Ameriški delavci mislijo kakor Amerikanci, in ne kakor Rusi, ali Japonci, ali Nemci — niti ne kakor angleški delavci, kar dokazuje dejstvo, da so v vsaki omenjenih dežel delavske stranke, cehe in politične stranke, vsaka različujoča se od podobnih organizacij v drugih deželah in vsaka prilagojena posebnemu temperamentu ljudstva, ako hoče vzbujati pozornost za pridobivanje članstva v svoje vrste, in vsaka prilagojena industrialni in politični stvari dežele kjer funkcionirajo.

To ne pomeni, da jaz kritiziram ruske delavce za način, potom katerih so izvedli svojo revolucijo. Jaz bi bil zadnji, ki bi storil kaj takega. Vse, kar skušam povedati je kazati na očitno resnico glede razlik,

ki obstojajo v posameznih deželah; pred vsem, da ni potrebno, da bi bil ruski način tudi ameriški način; in da nemški socialisti lahko čutijo, da so opravičeni delati za socializem po svojih revolucionarnih principih, prilagojeni psihologiji nemškega delavstva.

Mi moremo dati ruski revoluciji in sovjetski vladi vsako mogočo pomoč, moralno, duševno in finančno, ne da bi pri tem zavrgli svojo identiteto kot ameriški socialisti in delavci, ki imajo svoje socialne in industrialne probleme sorodne našemu narodnemu življenju, s katerimi je povprečen Rus v Rusiji popolnoma neznan.

Internacionalizem ne pomeni, da si mora ena dežela lastiti pravico usiliti svoj nacionalizem vsem ostalim deželam in jih na ta način napraviti internacionalne. Imamo mednarodni ideal, ki si ga moramo ohraniti in ta ideal oklepa svobodo za vse človeštvo, ne glede na pleme, spol ali polt. Ampak delavstvu vsake dežele je dana naloga doseči svoje revolucionarne cilje s svojim lastnim prizadevanjem, ne pa brezpogojno sprejemati program dežele, ki je s pomočjo svojega ljudstva prva videla žarke svobode.

Rusija ne more nič bolj predati svojih revolucionarnih metod in običajev ameriškemu delavstvu in pri tem napraviti najmanjši uspeh, kakor ne more ena ameriška družina usiliti svoje posebne tradicije in običaje svojim sosedom. Vsak tak poizkus bi se končal z odprtim konfliktom, ki bi se najbrž izčistil na policijskem sodišču.

Dotaknil sem se tega predmeta od te strani radi tega, ker sem uverjen, da je glavni vir nesporazuma v naših vrstah v revolucionarnih inspiracijah, ki jih daje ruska revolucija. Amerikanci ne bi smeli ignorirati dejstva, da je to Amerika in ne kaka druga dežela — in jaz ne morem prevečkrat poudariti ta geografični fakt.

Absolutno nobene gotovosti ni, da bi ameriško delavstvo doseglo uspeh, če bi se odločilo zavreči svoj program militantnega industrialnega in političnega unionizma in ga zamenilo z moskovskim; ampak precej gotovosti je v veri, da bi jih mase ameriškega ljudstva ne hotele poslušati. Mi ne moremo govoriti z ruskim temperamentom in rusko psihologijo ameriškimi delavcem in volilcem in pričakovati od njih, da bi sprejeli ruske čednosti v momentu, če bi jih sploh mogli razumeti in se poglobiti vanje. Niti ne bi Rusi simpatično poslušali ameriške protagoniste, ki bi pro-

pagirali politično in industrialno spremembo in pridobivali Ruse za ameriški načrt.

Ameriški delavci enkrat morajo priti skupaj, če se hočejo obvarovati pred pogreznjenjem v kapitalistično žrelo. Njihove unije so sedaj ločene druga od druge tako daleč kolikor sploh morejo, kljub temu se imenujejo unije, in v političnem oziru ni bilo delavstvo v Zedinjenih državah še nikdar šibkejše kakor sedaj.

Časi niso bili nikdar ugodnejši kakor so danes za edinstvo med frakcijami v industrialnemu in političnemu gibanju te dežele. Razdvojeno ne bo delavstvo ničesar pridobilo. Zedinjeno bo dobilo svet in vsa njegova bogastva.

Prenehajmo s prepiri in spori, primimo se dela, ki ga je potrebno vršiti in je pred nami, in korakajmo roka v roki v socializem.

Kapitalizem in organizacije proletariata.

Ne glede na sijajen razvoj tehnike in prometa, ki smo ga dosegli v zadnjih letih, se nam v primerjanju sedanosti s preteklostjo jasno predočuje značilen preobrat z ozirom na organizacije. Še srédi minulega stoletja je v najširših krogih gospodoval individualizem, temeljno načelo neorganiziranja. Ali od tedaj se je polagoma razširjala misel organizacije. Zlasti v proletarskih vrstah se je vedno bolj pojavljal klic po združitvi, kar ni ostalo brez učinka.

Agitacijsko in organizacijsko delo zadnjih desetletij je imelo naravnost čudovite uspehe. Vedno večje trume delavcev so se pridružile svojim zvezam. Na milijone jih je pod zastavo organizacije in delavske organizacije naraščajo v velikansko in mogočno armado, ki šteje na stotisoče članov. Če bi mogli naši predbojevniki, ki so marljivo in z velikim trudom orali celino in obdelovali trda tla, videti sad svojega dela, bi bili veselo iznenadeni. Blagajniki tiste dobe, ki so računali le s par stotinami dolarjev, bi zavidali svoje naslednike, ki imajo računati in upravljati milijone. Proletarske organizacije v splošnem in strokovne organizacije posebej nudijo veselo sliko vedno naraščajoče združitive posameznih sil v enotno silo množic. One so izraz skupne volje, ki kaže raznim smerem volje enoten cilj in ki združuje milijone razrednih bojevnikov v trden in življenja poln organizem.

Postanek teh organizacij mas pa ni edinole posledica agitacijskega dela, a tudi ne izključna posledica socialno duševnega prehoda od brezorganizacijske dobe k organizaciji, temveč so pri tem razvoju učinkovali različni vzroki. Kakor za vsako novo socialno tvorbo, so morali tudi tu biti dani duševni in materijelni predpogoji. Za duševnim stremeljenjem v smeri organizacije, ki samo zase ne bi bilo zadostovalo za stvaritev orjaške organizacije, so morali priti tudi materijalni predpogoji, ki so omogočili združitev milijonov enako mislečih in enako stremečih ljudi. In res sta se sredi minuloga stoletja združila oba momenta: socializem je ustvaril duševno razpoloženje, rodovitna tla za delavske organizacije, kapitalizem pa je ustvaril tehnične in organizatorične predpogoje. Tako je proletarska organizacija mas nastala iz skupnih učinkov socializma in kapitalizma. Zlasti kapitalistično delovanje za pospeševanje delavskih organizacij je v marsikaterem oziru zanimivo.

Znana prislovica je, da je kapitalizem svoj lastni grobokop v tem, da si sam vzgaja sile, ki ga bodo nekaj pahnile s prestola. Kapitalistični gospodarski način je koval orožje in gladil pot za organiziran osvobodilni boj proletariata. Močno razširjen promet sedanjé dobe s svojimi železnicami, parniki, poštam in električnimi vozili nam nudi možnost za obiskanje najoddaljenejših pokrajin dežele in priti z najširšimi sloji ljudstva v dotiko z našimi idejami. Potom pisem, branjavk in telefona se moremo pogovoriti z vplivnimi osebami raznih krajev. Z izpopolnitvijo tiskarske tehnike in razširjanjem časopisja je ogromno narastla možnost za agitacijo. "Gutenbergovi črni vojaki" pridejo v najtemnejše kote dežel in se tam bojujejo proti nevednosti in zaostalosti. V neštetihi časnikih in časopisih, zvezkih in letakih se raznaša seme znanja med mase, v knjigah pa se razpravlja o vprašanih svetovnega nizanja in najvažnejša vprašanja človeštva. Kar izume učenjak v svoji sobi, gre v svet in vzbudi boj duov. Tako je postalo mogoče dramiti mase, jih poučevati in vršiti agitacijsko delo, kakor ga svet še ni poznal. Obenem pa nudi moderni promet tudi možnost redne zveze s posameznimi člani in podružnicami velike zveze.

Napredovanje in nazadovanje evropskih mest.

Izmed velikih mest sta najbolj nazadovala Dunaj in Petrograd, pred vojno prestolnice dveh najmočnejših cesarstev. Oba ta mesta sta bila polna življenja in rajanja. Petrograd je veliko trpel vsled zavezniške blokade in propadanja ruske industrije, ter preselitve vladnih uradov v Moskvo. Medtem, ko Petrograd hira, Moskva vidno napreduje, v kolikor se tiče prebivalstva. Narasla je v kratkem času od 1,700,000 na 2,500,000 prebivalcev. Toda vsa zadnja leta se ni v Moskvi ničesar gradilo in raditega je nastalo veliko pomanjkanje stanovanj. Nova ekonomska politika sovjetske Rusije je dala Moskvi, kakor tudi drugim ruskim mestom, le precej starega življenja. Preje zaprte, prazne trgovine, so otvorene in kupčevanje se vrši v njih skoro kakor pred vojno.

Izmed vseh propadajočih mest nudi nekaj ponosni, cesarski Dunaj najžalostnejšo sliko. Dunaj je po prebivalstvu prevelik za tako zmanjšano državo. Tudi Budapešta nima tistega življenja kakor preje, toda je vendarle boljše kakor na Dunaju.

Zelo hitro napreduje Praga, kakor tudi Varšava. Oba ta mesta sta postala glavna mesta precej velikih držav.

V Jugoslaviji napreduje najhitreje Zagreb, ker je postal gospodarski centrum velikega dela Jugoslavije. Tudi Belgrad raste, toda je še balkansko mesto, polna nesnage in mu primanjkuje naprav, ki jih mora imeti danes vsako moderno mesto. Toda ker je Belgrad glavno mesto države, bo v teku let postalo moderno, veliko, razvijajoče se mesto. Tudi Ljubljana je nekaj napredovala, toda kake posebne bodočnosti, da bi se razvila v vele mesto, nima. Proporčno napreduje Maribor veliko hitreje kakor Ljubljana. Za Ljubljano je slabo, da je blizu italijanske meje, ki je smatrana za nevarno mejo, kar ovira razvoj mesta. Tudi Maribor je obmejno mesto, toda tamkajšnja meja se ne smatra za "nevarno".

Nekaj procvitajoči Trst ni več tisti kakor je bil, za kar se ima zahvaliti svojji "osvoboditvi". Pod Italijo nima tistih pogojev za trgovinski razvoj, kakor prej.

ki je bil Trst glavna luka države, ki je imela nad 50 milijonov ljudi.

Reka, ki bi imela v mejah Jugoslavije vse pogoje za uspevanje, je zrahljena vsled vednih bojev za "neodvisnost" in pa pripadanje k Italiji. Kadar se tam namere urediti, bo šlo vseeno mnogo prometa iz Jugoslavije skozi Reko.

Odesa trpi, kakor vsa ruska mesta, na posledicah blokade, ki so jo vršili zavezniki v boju za "demokracijo in samoodločevanje narodov", in radi propadanja ruskega gospodarskega življenja, ki ga je pripisati največ omenjeni blokadi, deloma spremembi gospodarskega sistema in deloma ponesrečenim ruskim eksperimentom na gospodarskem polju.

Berlinu, Parizu, Rimu in Londonu vojna ni prinesla kake posebne razlike, razun da se je med revnejšim prebivalstvom povečala beda!

Razkoli v italijanskih strankah.

Kakor povsod, tako se tudi v italijanskih političnih strankah dogajajo razkoli in ljuti spori, kar je znamenje vojne dobe.

Edgar Ansel Mowrer poroča, da se je italijanska demokratična stranka razbila na pet kril, kar pomeni pet strank. Razkol grozi tudi katoliški stranki; sporov vprašanje v nji je, ali naj stranka gre ali ne gre v koalicio s socialisti, v kolikor se tiče boja proti fašizmu. Če pride do razkola, se bo število italijanskih strank, zastopanih v parlamentu, pomnožilo od sedemdeset na osemnajst. Poleg teh je nekaj neodvisnih poslancev, to je takih, ki ne pripadajo nobeni stranki. V prejšnjem dunajskem državnem zboru so imenovali take poslance "divjake".

Če vzamemo italijanske stranke od leve na desno, dobimo najprvo teoretične komuniste, ki sedaj očitajo svojimi Rusiji, da je zatajila revolucionarna načela in dela kompromise s kapitalisti in buržvaznimi vladami. Morda pride vsled "nove ekonomske taktike", ki jo uvaja ruska sovjetska vlada, tudi v italijanski komunistični stranki do razkola, kakor je že prišlo v nekaterih deželah. Za komunisti pride socialistična stranka, ki je najjačja italijanska delavska stranka in sta izmed največjih socialističnih strank v Evropi, znana tudi kot ena izmed najradikalnejših. Za njo pride stranka neodvisnih socialistov, o katerih pravi Mowrer, da niso prav nič socialisti, potem reformacijski socialisti, ki bi radi bili socialisti, pa ne morejo biti. Peta stranka od leve na desno so republikanci in med njimi takozvana Sardinska stranka, ki propagira avtonomijo za Sardinijo in druge italijanske province, ki so bile. Sedma skupina poslancev v parlamentu je slovensko-nemška, ki v zbornici navadno skupno nastopa v imenu vseh narodov, poosobljenih v interesih narodnostno manjšin. Osmi, deveti, deseti, enajsti in dvanajsti so skupine demokratov, katere ne ločijo toliko narobe kakor osebe, ki so v vodstvu. Giolitti ima svojo frakcijo, Nitti tudi in tako naprej. Trinajsti in štirinajsti so levo in desno krilo italijanske katoliške stranke.

Na parlamentarni desnici je socialno-liberalna stranka, agrarna stranka, fašisti in nacionalisti, skupaj s skupinami, ki rešujejo vsaka na svoj način mater Italijo.

Kdor govori resnico, utrži največ zamere. Toda zmara ne izpremeni resnice.

SEMINTJA.

Po 4. juliju. — Prazne fraze. — Zmerom bolje. — Izkušnje najboljša šola. — Harding za trajen mir. — "Pravično" rzsodišče. — Stvar ki da misliti.

Četrty julij, praznik ameriške osvoboditve, je za nami. Patriotični listi so izšli v slavnostnih oblikah, objavljeni so bili tisočeri hvalospevi junakom, ki so padli v boju za svobodo v bitkah, ki jih je vojevala ta republika, povzdigovalo se je Georga Washingtona in druge ameriške prvake, ki so igrali kako vlogo v zgodovini te dežele, otroci so streljali in spuščali rakete, vršile so se parade in manifestacijski shodi, toda dne 4. julija je bilo v vsakdanjem življenju dežele vse tako, kakor 3. julija ali 5. julija. Vsekrižem države, zniževanje plač, konference, apeli za pomirjenje med delom in kapitalom, pozivanje na vztrajanje od strani delavskih organizacij, izjave denarnih magnatov, ki vidijo v vsakem stavkarju in v vsakem delavcu, ki se je otresel dolarskega amerikanizma, nevarnost za strmoglavljenje ameriških institucij in ameriške vlade. Oficielne slavnosti in patriotični vzkliki množic ter dekoracije so za nekaj ur le zatemnile sliko življenja in razmer kakoršne so.

Beseda svoboda je od gospode na vladi veliko v rabi, večinoma po krivem, kakor se vse križem rabijo revolucionarne fraze od ljudi, ki z bombastiko delajo preobrate. Magnatje zgoraj govore o svobodi in marionete ponavljajo njihove stavke. Krenki na levici govore o revoluciji, kakor da se revolucije in preobrati stresajo iz rokavov. Stvari pa se gibljejo po enem gotovem umirjenem tiru, kakor ga je zarezala evolucija. Slab je, pol kotlin, klancev, ljudstvo pa se muči po njem, pada in se dviga in zopet pada in se zopet dviga. Pot gre navzgor. Zato napredujemo kljub padanjem. Razvoj je počasen, zato se življenske razmere ne spreminjajo čez noč. In svobode imamo le toliko, kolikor jo je večina ljudstva sposobna vzdržati. Te sposobnosti je malo, zato imamo milijone orožnikov, policajev in vojakov — eni, da varujejo red in mir ter stvari kakor so, drugi, da varujejo domovino pred notranjimi in zunanji sovražniki. In proti notranjim nastopajo ravno tako energično, kakor proti zunanjim. Če delavstvo preveč na glas zahteva večji kos kruha, ali več pravic, se ima priliko od blizu seznaniti z varuhi družabnega reda in države kot je. Kljub temu, na svetu je bolje kot je bilo.

Prvi predsednik te republike, George Washington, je imel sužnje, veliko bogastvo in celo za tiste čase ne preveč demokratične nazore. Zgodovina, namenjena ameriškim šolam, ga slika tako, kakor slikajo vse vladajoče klike svoje več ali manj legendarne osebe in jih slave kot popolne ljudi, dasi takih stvorov ni. Ljudje hočejo hogove, zato so si ustvarili prvotno malike in jih pozneje spremenili v svetnike in slavne vladarje. V šolah pa nam vbijajo patriotizem na ta način, da nam ljudi, ki so igrali velike vloge v razvoju dežele, bodisi kot generali ali vladarji ali pa tudi revolucionarji, slikajo kot popolne ljudi, katerih je bil sam

ideal in nesebična dobrota. Takih ljudi ravno ni. Kljub temu, k napredku so pripomogli, toda največ so pripomogli tisti, katerih se zgodovina le malo ali nič spominja. Ti prihajajo iz mase spodaj in ostanejo med maso in z maso.

* * *

V W. Virginiji imajo pripravljene čete državne milice, da so za vsak slučaj potrebe na mestu. Potreba nastane, kadar se kje premogarje provocira in je treba varovati življenja delavcev in privatno lastnino. Varuje se v tem slučaju življenja tistih delavcev, kateri so med delavstvom poznani kot skebje, ali v nekoliko lepšem izrazu, stavkokazi. Kakor v W. Virginiji, tako je tudi governer države Colorado pozval pred nekaj dnevi milico pod orožje. Braniti stavkarje pred izkoriščanjem ne pride na misel governerjem in drugim visokim uradnikom. Čemu tudi, saj jih delavstvo vseeno izvoli. Privatni interesi nominirajo, delavstvo izvoli, potem pa se jezi nad izdajalci v unijah. Toda izdajalec svojih interesov je, večina ameriškega delavstva. V svoji nezavednosti služi kapitalizmu in si spleta bič ter ustvarja mizerijo in pomanjkanje. Male skupine nestrpnih pa rušijo še tisto, kar si je bilo zavedno delavstvo tekem let napornega boja in dela v stanju napraviti. Tudi tukaj gremo naprej — če ne tako, kakor bi radi — je temu vzrok, da se moramo učiti z izkušnjami, ki so za nas draga, toda edina uspešna šola.

* * *

Predsednik Harding je sklical konferenco operatorjev in premogarjev, ker želi doseči "trajen mir". Wilson je vodil vojno za odpravo vojne in s tem za trajen mir. V Washingtonu so proučili, da so velike, dolgotrajne stavke škodljive splošnosti, in delavcem ter gospodarjem še posebej. Vsekakor, najbolj so škodljive delavcem fer splošni publiki. Gospodarjem ne prinašajo take škode, da bi jo tekem časa ne mogli izravnati, niti jim ne prinaša pomanjkanja, kakor stavkarjem. V Beli hiši mislijo na ustanovitev stalnega razsodišča, ki bi razsojalo v sporih med delom in kapitalom tako, da bi bilo za oba pravično. In ob enem mislijo, da bi bilo v interesu dežele reformirati premogovniško industrijo in jo postaviti iz sedanjega kaosa na zdravejšo podlago. Sedanja stavka je pokazala neurejenost te za deželo tako potrebne industrije. To je uspeh stavke, ki bo vodil k drugim uspehom in končno v socializacijo rovov. Medtem pa bodo morali premogarji še veliko trpeti, kajti nobeno razsodišče v obstoječih razmerah ne more biti njim pravično, tudi če bi hotelo, dasi ne bo. Trajen mir pride tudi v industrijo. Toda preje je treba odpraviti vzroke, ki vodijo k bojem. Vzrok je privatno posedovanje produktivnih in distributivnih sredstev, ki se jih obratuje z namenom delati profit, kar pomeni izkoriščanje delavstva in splošne publike.

* * *

William Rockefeller, ki počiva v grobnici, ki je stala četrtr milijona dolarjev, je zapustil svoje premoženje, vredno do dvesto milijonov dolarjev, svojim otrokom, štirim po številu. \$100,000 je zapustil odvetniku, ki je napravil oporoko in ta je edini, ki ni član družine. V dobrodelne in patriotične svrhe ni zapustil ničesar, niti centa. To je nekatere iznenadilo, kajti ameriški multimiljonarji so znani kot filantropi. Brat umrlega Rockefellerja, John D., podpira različne znanstvene ustanove in patriotično časopisje ga slavi vsled njegove radodarnosti. William je zapustil vse bogastvo svojim otrokom. Nikdar niso delali, ničesar producira-

li, vendar je ogromno bogastvo njihovo. In če ga je bo kdo ugrožal, bo pozvan ves varnostni aparat, da jim brani, če potrebno, tudi z orožjem. Tisti, ki so pomagali do tega ogromnega premoženja, bi lahko mislili, zakaj se morajo potepati iz kraja v kraj za delom, zakaj morajo delati v obratih, v katerih vsako an riskirajo svoje življenje, družba pa zanemarija vse ustosne naprave, zakaj trpe njihovi otroci in žene pomanjkanje, otroci tistega, za katerega so delali, pa dbe vsaki \$50,000,000. Dovolj snovi za razmišljanje, mo če bi delavstvo znalo misliti in delati stvarne, trne zaključke. To se šele uči.

* * *

ZA SKUPNO POLITIČNO AKCIJO AMERIŠKEGA DELAVSTVA.

Konferenca za progresivno politično akcijo, sklicana od Missouri Federation of Labor, je končana in zaključila s svojim delom. Izrekla se je za samostojno nastopanje delavstva v Missouri in v drugih državah ameriške Unije na političnem polju in v tem smislu je bil narejen načrt za sklicanje skupne konference, na katero bodo pozvani zastopniki unij, delavskih strank in progresivnih farmerskih in drugih organizacij v Missouri. V glavnem vodijo to akcijo socialisti in pristaši farmerske-delavske stranke. Enaka konferenca se bo vršila v državi New York, v Minnesoti in v večjih drugih državah. Gre se za sedaj za skupni nastop delavstva pri jesenskih volitvah. Pozneje se bo vršila splošna ameriška konferenca, na kateri se bo skušalo ustanoviti federativno delavsko stranko, kar naj bi zrevolucioniziralo ameriško politično življenje. Pri tej akciji bodo nastale velike težave, ker je vodstvo Ameriške Delavske Federacije nasprotno samostojni delavski stranki, h kateri bi pripadale tudi unije. Resolucija na zadnji konvenciji A. D. F. za samostojno politično akcijo delavstva je bila zavržena, toda številne lokalne unije, internacionalne, kakor tudi rane okrajne in državne federacije unij so za samostojno politično akcijo. Formiranje velike ameriške delavske stranke je šele v povojih in kadar se ustanovi, ne bo taka, da bi mogla povsem ugajati socialistom. Toda mnenje mnogih sodrugov je, da bi socialistična stranka v federativni stranki ameriškega delavstva lahko mnogo več storila za socialistično probujo, kakor sedaj, ko nima takega dostopa do mas ameriškega proletariata. Mnenje drugih, ki pa so bili na obeh zadnjih konvencijah socialistične stranke v manjšini, je, da naj socialistična stranka ne išče nikakih stikov z drugimi skupinami in naj deluje kakor doslej tudi v bodoče samostojno.

Socialisti v New Yorku n. pr. delujejo že sedaj za skupno politično akcijo z drugimi delavskimi frakcijami in progresivnimi unijami. Konferenca v ta namen se vrši 16. in 17. julija. Mnoge velike in vplivne unije so priglasile udeležbo svojih zastopnikov. Nezastopana bo Nova Workers Party; vzrok njene odsotnosti od akcije smo navedli v zadnji izdaji Proletarca.

* * *

Vsak človek je zmotljiv. Tudi socialisti so ljudje in se tudi motijo. Ali zmote socialistov služijo nasprotnikom kot "dokaz", da ni socializem nič vreden. Fotovo pa tak dokaz nič ni vreden. Če je naše ostranje oblačno, ne vidimo solca in včasih moramo po dnevi prižgati luč in ne čutimo toplote solca. Kaj bi rekli, če bi kdo iz tega izvajal, da solnce sploh ne sveti in ne greje?

Vesti iz delavskega gibanja doma in na tujem.

KONGRES DUNAJSKE DELOVNE UNIJE SOCIALISTIČNIH STRANK.

Iz Frankforta, Nemčija, kjer se je vršila konferenca odbora Dunajske delovne unije socialističnih strank, poročajo, da se bo vršil prvi kongres omenjene socialistične mednarodne organizacije dne 16. septembra in leto v Carlsbadu.

Zadnja konvencija socialistične stranke je izvolila M. Hillquita, V. Bergerja in A. Lee-ja za ta kongres, kjer bodo zastopali ameriško stranko.

Dunajska delovna unija socialističnih strank je bila organizirana 22. februarja 1921 na Dunaju. Preliminarna konferenca se je vršila meseca decembra 1920 v Bernu. Ustanovila se je z namenom delovati za zedinjenje vseh socialističnih in delavskih strank, katerih cilj je socialistični družabni red, v enotno mednarodno organizacijo in s tem vzpostaviti zedinjeno fronto delavstva. V svojem ustanovnem programu in resolucijah ni naglašala, da si lasti ime "Internacionala", nego je njen glavni namen šele reorganizirati internacionalno organizacijo s tem, da se razdružene skupine zopet združi. Njeno glavno delo do sedaj je bilo zblíževati komunistično internacionalo z drugimi mednarodnimi organizacijami delavstva. Kot znano, se je prvi tem delu prišlo tako daleč, da so se svoječasno drali v Berlinu zastopniki vseh treh mednarodnih organizacij delavstva z namenom zediniti vse stranke v enotno mednarodno fronto proletariata. Seje so bile karne toda po posredovanju dunajske skupine se je vendar izvolil odbor devetih, trije od vsake internacionalne, ki je imel nalogo na nadaljnjih konferencah delati priprave za sklicanje skupnega kongresa vseh delavskih strank. Akcija se je pozneje razbila in predstavniki dunajske skupine vane odgovornost na zastopnike druge in tretje internacionalne za neuspeh. V Moskvi vane na zastopnike druge internacionalne, zastopniki druge internacionalne pa trdijo, da je radi taktike, karžno igrajo komunistične stranke sedaj, sploh nemogoče misliti na obnoveitev enotne fronte, dokler se situacija v komunističnem taboru ne spremeni.

IZREDNA KONVENCIJA FRANCOSKE SOCIALISTIČNE STRANKE.

Pred kratkem se je vršila konvencija francoske socialistične stranke, pridružene k Dunajski delovni uniji socialističnih strank. Iz poročil posnemamo, da ta stranka sedaj 50.000 članov, ki redno plačujejo svoje prispevke. Za časa razdora je veliko trpela, ker komunisti obdržali vse glavne strankine institucije in njen glavni organ *L'Humanite*.

Kot smo že poročali, je dobila pri zadnjih volitvah francoske provincialne zbornice 400.000 glasov. Končno štetje je pokazalo, da je dobila pol milijona glasov. V francoskem parlamentu ima 55 poslancev in senato. Njen glavni organ je dnevnik *Le Populaire*, ki

se je boril z velikimi gmotnimi težavami, kakor se dogaja vsem delavskim listom. Na pomoč so mu priskočile švedska, nizozemska in belgijska socialistična stranka, ki so plačale deficit pri listu. Nekateri delegatje so naglašali potrebo odvzeti uredništvo Jean Longuet-u, češ, da piše preveč radikalno. Ostali so v veliki manjšini. Longuetova politika je bila odobrena.

Konvenciji so bila predložena obširna poročila, med drugim o delovanju stranke proti francoski buržvaziji in militaristom, nadalje o delu za zedinjenje delavske fronte in o poizkusih napraviti sporazum s francosko komunistično stranko za skupno nastopanje proti reakciji; komunisti so sodelovanje odklonili. — Faure, strankin tajnik, je podal poročilo o stanju stranke in med drugim izvajal, da med članstvom ni opažati velikih razlik v nazorih in mišljenju. To se je pokazalo tudi na konvenciji, kjer so bile vse važnejše resolucije in predlogi sprejeti skoro soglasno.

Stranka je storila vse, kolikor je v danih okoliščinah mogla v boju proti politiki francoskega imperializma in ta boj bo vodila naprej. Apelira na mednarodni proletariat, naj ji pri tem boju pomaga in da naj ne sodi vsega francoskega ljudstva po vladi, ki je na krmlu. Kajti sedaj je v sedlu francoska buržvazija.

Longuet in Grumbach sta podala poročilo o poteku razprav na berlinskih konferencah za enotno delavsko fronto. Longuet je grajal Vandervelda in komuniste za neuspeh konference in naglašal, da se mora propaganda za zedinjenje nadaljevati. Konvencija je odobrila delovanje strankinih funkcionarjev in pisanje njenega centralnega glasila.

KOMUNISTI V FRANCIJI MED SEBOJ.

Eksekutiva francoske komunistične stranke je izključila Henry Fabre-a, ki je eden voditeljev francoskih komunistov in urednik lista *Le Journal Du Peuple*. Kot vzrok izključenja je navedla eksekutiva, da je Fabre kritiziral moskovske voditelje komunistične internacionalne radi vmešavanja v zadeve francoske komunistične stranke, izrekal je obsodbe in strogo kritiko nad taktiko tretje internacionalne in taktiko francoske komunistične stranke, ker se je izrekla proti vsakemu zedinjenju s socialističnimi strankami. S tem je kršil disciplino in je bil radi tega izključen.

Fabre je bil v francoski komunistični stranki vodja frakcije, ki je zagovarjala povratek komunistov v socialistično stranko, katere glavni voditelj je Jean Longuet.

Kot znano, je večina francoskih komunistov od vsega začetka nasprotovala akciji za zedinjeno fronto in v Moskvi so jo radi tega kritizirali. Zinovjev, Radek in drugi so v člankih naglašali, da francoski komunisti slabo razumejo disciplino. Slednji so odgovarjali, da je boljše kršiti disciplino, kakor pa se pokoravati poveljani delati za zedinjenje s socialisti in kršenje take

discipline je revolucionarna čednost. Sedaj, po neuspešnih berlinskih konferencah, naglašajo, da so bili takoj v začetku v pravem, medtem, ko je bila moskovska skupina komunistov v napačnem glede zedinjene delavske fronte.

ZEDINJENJE ITALIJANSKIH DELAVSKIH UNIJ PROTI FAŠISTOM.

Fašistična nevarnost je prisilila italijansko delavstvo na sporazum, ki vodi v skupno nastopanje proti terorju, ki so ga uvedli fašisti s podporo italijanske buržvazije in deloma vlade. Za skupno akcijo proti fašistom so se zedinile Generalna Konfederacija delavstva, pridružena amsterdamski internacionali strokovnih unij, italijanska sekcija Rdeče internacionale strokovnih unij in federacija italijanskih sindikalistov, ki zagovarja približno enako taktiko kakor naši I. W. W.

Njihove skupne zahteve so svoboda shajanja in tiska, ki je sedaj vsled fašističnega terorja skoro zatrta in pa obvarovanje že pridobljenih pravic italijanskega delavstva, med drugim osem-urnega delavnika, ki ga hočejo podjetniki odpraviti.

ODVETNIK DARROW BO VODIL LEGALNI BOJ NAPREJ PROTI OBSODBI BIVŠIH ČLANOV KOMUNISTIČNE DELAVSKE STRANKE.

V zadnji izdaji smo poročali, da je illinoiško vrhovno sodišče potrdilo obsodbo, v kateri so prizadeti Ludwig Lore, urednik lista New Yorker Volkszeitung, Edward Lindgreen, William Bros Lloyd in drugi, kateri si bili obsojeni na podlagi medvojnih zakonov in še posebno na podlagi posebnega zakona, ki ga je sprejela illinoiška legislatura proti radikalcem, ki propagirajo nasilno strmoglavljenje vlade. Omenjeni, pokojni John Reed in drugi so leta 1919 organizirali v Chicagi sedaj umrlo komunistično delavsko stranko, ker jih ni hotela sprejeti komunistična stranka, katero so organizirale razne narodnostne federacije, v prvi vrsti ruska, katerih glavni vodja je bil Louis Fraina. Pozneje so se v obeh strankah na pritisk iz Moskve pojavili elementi, ki so hoteli združenje in nastala je "zedinjena komunistična stranka", ki je tudi razpadla. Ostanke komunistov še funkcionirajo pod imenom komunistična stranka, toda so neznatna skupina.

Darrow izjavlja, da bo vodil legalno borbo za oprostitev obsojencev naprej, tudi če treba gnati zadevo na zvezino vrhovno sodišče.

Vsi ti so bili preje člani levega krila v socialistični stranki, katero so hoteli na konvenciji leta 1919 okupirati, kar se jim ni posrečilo. Pred imenovano konvencijo se je levo krilo proglasilo za socialistično stranko in izvolilo svojo eksekutivo, toda stara se ni hotela umakniti in ker tudi na konvenciji niso uspeli, so organizirali komunistično delavsko stranko. Potem so se želeli združiti s komunistično stranko, ki je imela svojo konvencijo isti čas, kot socialistična stranka in komunistična delavska — vse v Chicagi, — toda ruska federacija, ki je imela na konvenciji komunistične stranke večino, je temu odločno nasprotovala. Posebno je nasprotovala John Reedu in nekaterim drugim. Za sprejem stranke kot celote je bil C. E. Ruthenberg, prvi tajnik komunistične stranke, sedaj tajnik "legalne" Workers Party, ki si je vzela skoro enak program, kakor ga ima socialistična stranka. Ruthenberg je bil v manjšini in je potem sam napadal komunistično delavsko stranko, kar je kot tajnik komunistične stranke

moral. Vsi ti ljudje so potem menjali taktiko in stranko sodišča pa so jih preganjala. Posledica vsega je razlika delavsko gibanje v Zedinjenih državah. Mnogi izmed bivših vodij komunističnih strank v Ameriki so se umaknili vsakemu aktivnemu delu.

SOVJETSKA VLADA IN TRETJA INTERNACIONALA.

Razni diplomatje in kapitalisti nadlegujejo ruske državnike večkrat z vprašanji, kake stike ima vlada s tretjo Internacionalo. Nemški grof Reinhausen je imel pred nedavnim intervju s Čičerinom, kateremu je postavil enako vprašanje. Ruski komisar za zunanje zadeve je odgovoril, da sta sovjetska vlada in tretja internacionala dve različni stvari, ki nimata druge druge nikakih obveznosti. Mnogi visoki sovjetski radniki, med njimi Čičerin sam, nimajo nikakih stikov s tretjo Internacionalo ali rusko komunistično stranko, niti ne z drugo internacionalo. Par članov sovjetskega sveta komisarjev je seveda v vodstvu tretje Internacionala, toda to ne pomeni, da obstoji med vlado in komunistično internacionalo kaka zveza.

Kapitalistični svet seveda ne verjame tem trditvam, ker smatra, da četudi ni tehničnih zvez med obema, vendar delata obe roka v roki. In sovjetska vlada je za svoje delovanje odgovorna v prvi vrsti ruski komunistični stranki. Toda brez obzira, kake zveze in stiki obstoje med vlado in tretjo internacionalo, bo moral kapitalistični svet bolj in bolj vpoštevati Rusijo, kakor je tudi slednja prisiljena vpoštevati bolj in bolj razmere kakoršne so, ne pa, kakoršne bi po naših mislih morale biti. Dokler nima delavski razred vlade vsepovsod, tudi ne more urejati družbe v eni ali drugi deželi tako kot bi jo zavezno delavstvo rahu, ampak se mora ravnati na podlagi razvojnih zakonov.

ODBOR AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE OSTANE NEIZPREMENJEN.

Konvencija Ameriške delavske federacije je imela razun par malih izjem ves stari odbor. Njen predsednik Samuel Gompers je bil soglasno izvoljen, to je pri volitvah predsednika je bil on edini kandidat izvoljen je bil enainštiridesetič.

Predlog, s katerim bi federacija zahtevala od ameriške vlade priznanje sedanjega ruskega režima, je propadel; dasi je bila debata o njem burna, je bil veno poražen z veliko večino. Zahtevano je bilo o tem predlogu poimensko glasovanje, toda ker je zahteva podpiralo samo 22 delegatov, se je glasovanje vršilo z izrekom.

S tem se je Federacija postavila še v nadalje za neprijazno sovjetski Rusiji. Ko bi obsojala z enako energijo reakcionarne države, kot so Japonska, Francija, Poljska, itd., bi bilo še nekako razumljivo, da "demokratična" federacija ne odobrava nasilja in diktature v nikakem oziru. Tako pa kaže v resnici le Rusiji neprijazno lice, medtem ko je diktature, brezpranja in zatiranja najti več ali manj povsod, in to v prvi vrsti proti delavskemu razredu.

HARDING POMOŠTIL ČLANE I. W. W.

Predsednik Harding je oprostil iz ječe nekaj sodij organizacije I. W. W., med njimi Vincent St. Johna, ki je bil svoječasno njen tajnik, in Clyde Hougha. Nekaj članov imenovane organizacije je bilo že prej osvobojenih, nekaj pa se jih nahaja še v zaporih. Organizacija za osvoboditev vseh političnih jetnikov se naložuje in dolžnost vseh sodrugov je, da pri tem delo pomagajo.

USPEHI DELAVSKE STRANKE NA IRSKEM.

Pri zadnjih volitvah v irski parlament, nazvan *Dail*, je dobila delavska stranka petnajst mandatov in v mnogih okrajih so njeni kandidatje propadli z neznatno manjšino. Ti so bile prve volitve, v katere je posegla delavska stranka. Za delavsko gibanje je Irska zelo neugodno polje, ker sta šovinizem in klerikalizem držala pozornost irskega delavstva od njegovih interesov in so se bili za osvoboditev Irske in za nadvlado katolicizma. Sedaj, ko ima Irska obširno avtonomijo, svoj kabinet in parlament ter končno civilno vojno, bo irsko delavstvo imelo priliko spoznati, da se domači izkoriščevalci ne razlikujejo od tujih in da je domača buržvazna vlada enaka angleški buržvazni vladi, ali pa je lahko še slabša, kar se je po vojni že v več slučajih pokazalo.

BORBA ZA OBSTANEK DELAVSKEGA TISKA.

V Londonu izhaja dnevnik *Daily Herald*, ki je organ angleškega delavstva, dasiravno ne pripada izrecno nobeni struji, ampak kot dnevnik seznanja angleško delavstvo z vsem, kar se dogaja v delavskem in političnem svetu. Ob enem je seveda tudi bojevni organ angleškega proletariata. Dasi ima izvrstne uredniške moči, dasi ima veliko število naročnikov, ima vendar težko borbo za obstanek. Delavski listi ne dobivajo tistih mastnih dohodkov od oglasov in podpore privatnih interesov, zato ne morejo uspešno konkurirati kapitalističnemu tisku. Le malo delavskih publikacij je najti po svetu, ki pokrivajo izdatke z dohodki. Skoro vse delajo deficit, ki ga pokrivajo delavci in njihove organizacije. Enak boj za obstanek ima "New York Call" in številni drugi socialistični in delavski listi. Tudi "Proletarec" ni izjema v tem boju za obstanek.

ZDRUŽENJE DVEH VELIKIH UNIJ.

Železničarske organizacije *Brotherhood of Locomotive Engineers* z 88.000 člani, in *Brotherhood of Locomotive Firemen and Enginemen* s 107.000 člani, sta se, kakor poročajo, združile v eno organizacijo. Po zdravem razumu bi morale biti od vsega začetka ena organizacija. Razdvojenje kakor so, slabe svoje vrste kadar so v boju za svoje interese, kapitalisti pa imajo lahko stališče ravno vsled razcepljenosti raznih strok v posamezne neodvisne unije.

Na unijskem polju se je šele zadnje čase pričelo resno misliti na združenje unij ene splošne stroke v eno unijo. To so koraki k industrialnemu unionizmu, katere je treba pozdraviti. Delavstvo naj se uči od kapitalistov, pa bo znalo bolje ceniti močno organizacijo in zavrglo razcepljenost med staro šaro.

"THE NEW YORK CALL" KRITIZIRA SKLEP SOCIALISTOV V WISCONSINU.

Na konvenciji socialistične stranke za Wisconsin, kateri smo obširneje poročali v zadnji izdaji, je bil razujen sklep, da stranka ne nominira kandidata v razni senat, in to raditega, ker je kandidat za ponovno izvolitev sedanji senator Robert M. La Follette. Omenjeni socialistični dnevnik kritizira ta sklep in poudarja večini konvencije, ki ga je sprejela, da ni v soglasju konvencije socialistične stranke, ki se je vrtila v Clevelandu. Sklep socialistične stranke je, da stranko socialistične organizacije v raznih državah potegnejo do izvolitve potom skupnih dogovorov le tisti kandidat, ki nastopajo na listi delavske skupne federacije ali stranke, nikakor pa ne smejo iti v

prilog kandidatov, ki nastopajo za izvolitev na listah starih strank. La Follette bo skušal dobiti nominacijo za senatorskega kandidata na listi republikanske stranke, na kateri je do sedaj vedno nastopal. Četudi je La Follette znan kot eden izmed največjih progresivcev in radikalcev v washingtonski zbornici in zagovarja ter se bori za ljudske interese, in četudi nastopa na unijskih manifestacijah in shodih, je vendar še vedno politik v republikanski stranki, in vzeto to v poštev, bi morala strankina organizacija v Wisconsinu postaviti za senatorja svojega kandidata. Argumente, zakaj ni stranka v Wisconsinu tega storila, so bili navedeni v zadnji izdaji *Proletarca*.

***

Očetova potrpežljivost in sinova iznajdljivost.

Dialog očeta kapitalista in njegovega sina.

Dvanajstletni sin stavi očetu sledeča vprašanja:

Deček: Oče! (Oče čita časopis in se dela, kakor da ne sliši).

Deček: Slišiš, oče! (Dečkove oči se vpirajo v očeta z namenom, da dobi odgovor).

Oče: Ne bodi siten, saj vidiš, da čitam.

Deček: Oče!

Oče: Kaj hočeš? (Odloži časopis).

Deček: Ali si bil že kedaj lačen?

Oče: Lačen — i seveda sem bil.

Deček: Mislim hudo lačen, tako, da nisi imel dolgo kaj jesti?

Oče: Ne, tako hudo lačen nisem bil še nikdar. Dolgo lačni so samo ljudje, ki nočejo delati.

Deček: Ali je Mr. Smole len človek?

Oče: Kdo?

Deček: Mr. Smole, tisti, ki si ga odslovil od dela. To je bilo takrat, ko si dejal, da so slabi časi. V slabih časih si dejal, ga ne moreš imeti v službi.

Oče: Hm, da. Smole je bil vedno stalen in delaven.

Deček: Stalen in delaven ne pomeni len — ali da?

Oče: Ne, moj sin.

Deček: Mr. Smole gladije. Posušil se je — ali zato, ker so slabi časi?

Oče: Da, sinko, dela ni.

Deček: V naših shrambah je polno blaga, ali ne?

Oče: Da. Veseli me, da se zanimaš za te reči, zato ti razložim, kako je s to stvarjo. Vidiš, ravno to je vzrok, da so časi slabi. Blago je tukaj, ker ga ne moremo prodati. Izdelali smo več kot potrebujemo. Sedaj moramo čakati z obratovanjem, dokler ne prodamo tega, kar imamo na roki. Ko pride do tega, začnemo zopet z delom.

Deček: Zakaj pa ni blago razprodano. Mnogo ljudi je, ki nimajo obleke. Ravno danes sem videl malega dečka, ki se opotekal po ulici v samih capah. Pa tudi preje sem videl ljudi v raztrganih oblekah. Zakaj pa nimajo boljše obleke in drugih reči, ko jih je toliko?

Oče: Well, moj dragi sinko, zato, ker nimajo denarja.

Deček: Zakaj pa nimajo denarja?

Oče: Hm, no, nevem pravzaprav; najbrž zato, ker niso varčni. Morda pijejo — odnosno njihovi očetje pijejo.

Deček: Zakaj ne daš tisto zalogo obleke ljudem, ki je nimajo, in potem —

Oče: Moj sinko, ti ne razumeš tega; kaj takega mi je nemogoče, če nočem, da ne boš imel potem ti obleke.

Deček: In ti ne bi hotel tega?

Oče: Seveda ne.

Deček: Ali misliš, da je očetu tistega malega dečka prav, da nima njegov sin obleke?

Oče: Ne, tega ne mislim, ali tako mora biti; naša dolžnost je pomagati siromakom, ki zaslužijo pomoči.

Deček: Pomagajmo torej Mr. Smoletu. Zdi se mi, da je to naša dolžnost, saj je tvoja krivda, da je brez dela — ali ne?

Oče (začudeno): Moja krivda! Ne, ni moja krivda. Povedal sem že, da nimam dela zanj.

Deček: Well, njegova mala hčerka je silno bolna. Ali je nemoreš poslati v Florido?

Oče: Sinko! Za take reči nimam denarja. Kako pa naj pošljem vse bolne otroke v Florido? Poleg tega bi jim dejal s tem nekaj v glavo, kar bi ne bilo dobro zanje. Bo že okrevala.

Deček: Ko sem bil jaz bolan, sem šel v Florido.

Oče: Bodi hvaležen, sinko, da imaš takega očeta, ki te lahko pošlje v take kraje.

Deček: Ali misliš, da je Smoletova mala hvaležna?

Oče: Hm . . . e . . . no . . . morala bi biti.

Deček: Zakaj pa? Zato, ker je bolna in ne more iti v Florido in je njen oče brez dela?

Oče: Well, njena dolžnost je, da je hvaležna in da zadovoljno prenaša božjo voljo.

Deček: Ali je Bog hotel, da si odslovil Mr. Smoleta od dela?

Oče: Oh, ne stavi takih neumnih vprašanj.

Deček: Radoveden sem, če je to res Bog hotel.

Oče: . . . eh . . . eh . . . hm . . . jaz ne vem; menda že.

Deček: Ali je božja molitev resnična?

Oče: Prav gotovo.

Deček: Molitev pravi: Tvoja volja naj se zgodi na zemlji, kakor v nebesih. Ali delajo tako v nebesih?

Oče: Kaj, če delajo tako?

Deček: I, da imajo eni dobre čase, drugi pa slabe?

Oče: Ne, sinko, tam gori imajo vsi dobre čase.

Deček: Ali je Bog dal, da stric Blaž prodaja v svoji lekarni na vogalu opojne pijače?

Oče: Kaj praviš?

Deček: Slišal sem, ko ste se oni dan pogovarjali, koliko dobička je v prodaji opojnih pijač. Mr. Smole je šel danes v lekarno.

Oče: Premlad si še, da bi razumel te reči.

Deček: Mr. Smole je gledal dolgo časa v okno lekarnice, potem pa je dejal: "Pozabiti moram, pozabiti." Mislim, da je mislil na pozabljenje težkega stanja doma. Ali ne?

Oče: Sinko, če je kdo tako neumen, da troši svoj denar za vsakovrstne pijače in "dope", potem ni čuda, če je reven.

Deček: Ali bi stric Blaž prodajal opojne pijače in dope, če ne bi neslo?

Oče: Seveda ne bi.

Deček: Mr. Smoletov denar pomaga, da imamo stvari — ali ne?

Oče: Ah, seveda, seveda. Toda nehaj že enkrat s temi usiljivimi vprašanji. Pojdi spat in bodi dober deček.

Deček: Ali ni Mr. Smole pomagal izdelavati blago v naši tovarni?

Oče: Da, delal je in je dobival za to plačo.

Deček: Ali si ti moral nekoga imeti, da je delal ali ne?

Oče: I, seveda.

Deček: Mr. Smole plača torej stricu Blažu za opojnino in Mr. Smole je pomagal tebi izdelavati obleko. Ali ne misliš, da bi moral pomagati Mr. Smoletu?

Oče: Če staviš še eno vprašanje, dobiš s palico. Pojdi takoj spat, Mr. Smole pa dobi jutri delo. (Deček odide).

Oče (mrmra zlovolljno sam s seboj): Kolera prebrala paglavca in njegova vprašanja, ki jim ni mogla odgovoriti. Vposljenje Mr. Smoleta ne bo pomagalo drugim ljudem, ki so istotako brez dela in brez hrane. Strašno je pomisliti na vse to; toda kaj hočem? Pekel Neumno je beliti si glavo s takimi rečmi. Mr. Smole dobi delo, da zadostim sinu; toda če storim več kot to, pomeni lahko moje lastno uničenje, in komu naj to koristi? Tisti neumni socialist, ki je včeraj rentalil na vogalu, ima čisto prav, ko je dejal, da gospodarji ne morejo rešiti teh vprašanj. Res je, da jih ne morejo, če je to preveč zame, je gotovo preveč tudi za druge. Mr. Smole in njegove sorte ljudje naj rešujejo svoje probleme sami, jaz in drugi gospodarji imamo dovolj svojih lastnih zadev."

Nauk: Delavstvo si mora samo pomagati potiskati organizacije in izobrazbe.

***

ŠE ZA 20 LET OLJA V ZEMLJI.

Iz geologičnega urada v Washingtonu poročajo, da je v tej deželi, računano od 1. jan. 1922, še devet milijard barelnov olja v zemlji. Ta količina bi zadostovala za potrebe dežele po sedanjem merilu porabe še za 20 let.

Mnogo olja se importira iz Mehike, ki ima na bogatejša oljna polja, toda dobiček od njih vlečejo inozemski kapitalisti, ki se branijo plačevati celo davke mehikanski republiki. Bogata oljna polja ima tudi Rusija v svojih južnih teritorijah (Kaskaz). Tudi Rumunija dobiva precej olja iz svojih oljnih vrelecev. Sedanja Poljska ima oljna polja v Galiciji, ki je preje pripadala Avstriji. Manjši vreleci se nahajajo tudi v drugih krajih, toda važnejša oljna polja imajo Rusija, Mehiko, Zedinjene države, Romunija in Poljska. Največ oljnih polj kontrolirajo kapitalisti Velike Britanije, takoj za njimi pa kapitalisti Zedinjenih držav, ki so združeni v mas. Standard Oil kompaniji.

Naravna bogastva niso neizčrpeljiva. Olja, naroma nafte bo zmanjkalo; ravno tako premoga. Toda znanost bo pravočasno našla druge pripomočke, ki bodo nadomestovali olje in premog. Najvažnejši je seveda elektrika; ta bo gnala železnice, grela stanovanja, kuhinjske peči se bodo kurile z elektriko; elektrotehnika je še v povojih. Na tem polju je še silno veliko neodkritega. Predno zmanjka premoga in olja, bo elektrika napeljana že vse križem, gnala bo vse stroje, rabila se bo za kurjavo in svetlobo, kajti človeštvo prihaja v "električno doba."

***

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, v vrše vsako prvo in tretjo soboto v mesecu v klubskih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljte seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Solnčna sila.

Kaj dela solnčna toplota?

Komično vprašanje, kajne? Vsak otrok lahko odgovori, da greje. Ampak kar vsak otrok lahko pove, ni treba, da bi bil pravičen odgovor. In vprašanje o delu solnčne toplote ni tako komično, kakor bi se zdelo.

Vzemimo stvar nekoliko bolj natančno. Vprašali smo, kaj dela solnčna toplota. Pri tem jemljemo besedo "delo" v pravem pomenu besede; torej kakšno delo opravlja solnčna toplota?

To se bo marsikomu gotovo čudno zdelo. Pa vendar ni. Še bolj bo pa marsikdo majal z glavo, če odgovorimo, da je pravzaprav vir vsega dela, ki se opravlja na zemlji, v solnčni toploti.

Začudenje bo precej minilo, če se spomnimo, da je zemlja dete solнца. Izmed vseh teorij o postanku naše je Kant-Laplaceova najbolj podprta; po tej teoriji se je tista materija, iz katere je sestavljen naš svet, v davnih časih odtrgala od žarečega solнца, prav tako kakor tudi vsi drugi planeti. Na vsak način je bilo to, kar so danes v našem solnčnem sistemu poznamo svetovna telesa, enkrat ena celota. In tudi danes je zemlja takorekoč privezana na solnce, seveda s vidnimi trakovi, pač pa z nevidno privlačno silo.

Sicer je zemlja tudi drugače odvisna od solнца. Poglejmo na primer rastline. Brez solnčne toplote jih ne bi imeli. Zemlja bi bila brez nje puščava. Kajti pod vplivom solnčne toplote je semenu, ki pride na kakršenkoli način v zemljo, mogoče, da vzkali, da gane svoje korenine v prst in da požene proti solnčni svetlobi. Ta luč daje rastlini tudi sposobnost, da razkopi, kar je zavzela, to je vodo, zrak, razne soli in druge mineralije, v njih posamezne sestavine in jih potem porabi za zgradbo svojih korenin, debla, vej, lista, cvetja in plodov.

To je pa že važna reč za delo na zemlji. Rastline služijo nam in živalim za hrano, to se pravi, da ustvarjajo silo za naše življenjske procese, torej tudi za delo. Najbolje služijo rastline kot kurivo; rabijo se za proizvodnjo svetlobe in toplote v našo službo.

Tudi naše raznovrstno mineralično kurivo: Preng, mehki premog, šoto, petrolej in produkte njih izpremenb moramo smatrati za ostanke nekdanje rastline, bodisi rastlinske ali živalske. Pred milijoni let so pod vplivom solnčne toplote nastale rastline in živali, ki so bile potem iz tega ali onega razloga pokopane pod zemeljskimi plastmi, tam so se v teku časa pod vplivom kemičnih procesov in ob sodelovanju nekdanje najhujših bitij izpremenile v to, kar so sedaj. V naših dneh se pa kopljejo in zajemajo iz svojih starodavnih grobov in človeštvo črpa iz njih energijo za najraznovrstnejše delo. Lahko torej pravimo, da je sila, ki jo jemljemo iz teh tvarin, nič drugega, kakor svetlobnost zemlje v davnih časih shranjena solnčna toplota.

Rastline, smo dejali, so produkti solnčne toplote. In s tem rastlinami se pa posredno ali neposredno hranimo in živalstvo. Volk sicer kolje ovce, toda ovca, ki nam služi za hrano, je zgradila svoje telo iz rastlin. Tudi delo živali ni torej nič drugega kakor prevedena solnčna toplota. Človek ni nikakršna izjema pri tem. Tudi veljajo enaki naravni zakoni kakor za vse živalstvo. Četudi se človek rad smatra za kralja vsega stvarstva, je vendar tudi on tvor solnčne energije in od nje odvisen. S svojo hrano uživa indirektno solnčno toploto; in če bi se mu odtegnila solnčna luč in to-

plota, bi povenil in poginil kakor rastline v temi in mrazu.

Kar velja za oživljeno naravo v tem oziru, velja pa tudi za neoživljeno. Vse sile, ki se javljajo v njej in ki jih izrabljamo za svoje delo, so posledice vpliva solnčnih žarkov.

Tu je na primer veter. O njem so stari narodi mislili, da ga povzroča kakšno posebno božanstvo. Veter opravlja ogromno delo, včasih koristno, včasih skrajno škodljivo. V človeški službi žene mline, jadrnice itd. Kako pa nastaja veter? Solnce greje zemljo in seveda tudi zemeljski zrak. Tisti zračni delci, ki jih zadenejo solnčni žarki, se razgrejejo, vsled tega raztegnejo in postanejo specifično lažji. Neogreti zračni delci, ki jih obdajajo, so težji in izpodrinejo ogrete, ki se morajo dvigniti; vsled tega nastane praznina, ki jo pa takoj izpolni hladnejši zrak. To gibanje se nadaljuje v tem večjem obsegu in s tem večjo hitrostjo, čim večja je razlika med toploto enega in hladom drugega dela zraka. In to zračno gibanje se imenuje veter, cefir, burja, tramontana, scirocco, ciklon itd. Solnčna toplota žene mline na veter, jadrnice itd.

Nekaj podobnega je z vodnimi silami, ki služijo človeku na raznovrstne načine.

Solnčni žarki ogrevajo tudi vodo in zemljo. S tim povzročajo trajno izparivanje, zlasti na srednjih delih zemeljske oble, kjer se nahaja takorekoč stalna destilarna v največjem slogu.

Vsled toplote solnčnih žarkov, ki padajo skoraj vertikalno, izpuhteva zlasti iz morja vročega pasa na leto toliko vode, da se ceni na 5 metrov visokosti. Vodno paro, ki se tukaj dviga, odvajajo zračne struje zlasti proti deželam pod višjimi krogi širine, torej proti severnim in proti južnim na drugo stran. Tukaj se para ohladi in pada kot dež in sneg na zemljo, pa hiti zopet v morje. Na poti od višjih zemeljskih krajev k morju se izrablja del, četudi le majhen del žive sile, ki jo je voda dobila od solнца, da nosi ladje, brodove, da žene mline, turbine itd.

O izpuhtevanju vode, ki ga povzroča solnčna toplota, ima marsikdo zelo nejasne pojme. Letna padavina — to je množina vode, ki pade v enem letu iz oblakov v obliki dežja, snega, toče, se računa na 120 bilijonov kubičnih metrov. Če se vzame, da je bila ta množina dvignjena tisoč metrov nad morskovo površino v zrak, se vjema to z letnim delom 120 trilijonov metriških kilogramov, ali, če se preračuna, z 51 milijardami konjskih sil. To se pravi: Toliko dela opravi solnčna toplota v enem letu le z izpreminjanjem vode v paro.

Vpoštevati pa moramo, da predstavljajo vsi ti viri sile le zelo neznamen del vse tiste delovne moči, ki nam jo pošilja solnce. Direktna solnčna toplota se ni doslej še skoraj nič izrabljala za delovno energijo. Šele zadnje čase so začeli resno misliti na to, da se napravijo stroji, ki naj bi privedli čeržijo solnčnih žarkov, padajočih na zemljo, neposredno v koristonosno delo. Tukaj se odpira človeškemu umu še široko polje in gotovo je na njem pričakovati še velikanske uspehe, ki danes ali jutri lahko zrevolucionirajo ves način dela na zemlji.

Včasih je slišati mnenje, da ima zemlja svojo lastno gorkoto. Do neke meje je to resnično, ampak ne v tem zmislu, da bi bila zemeljska toplota njen lastni produkt. Spomniti se moramo zopet, da je zemlja prišla od solнца, oziroma od tiste mase, od katere je solnce še ostalo kot celota. Odtod je prinesla zemlja tudi svojo toploto s seboj takorekoč kot svoj delež od dedščine, ki so jo svetovna telesa dobila od solнца. Velik del te dedščine je pa naša ljuba zemlja že zapravila,

ker je morala mnogo toplote izžareti v neskončno hladni svetovni prostor. Če ne bi dobivala zemlja še zapelnihoma novo toploto od solnca, bi bila njena zalog gorkote kmalu pri kraju in bi se popolnoma ohladila, ker ne more sama od sebe producirati nobene toplote. Tedaj pa bi bila tudi rast in bi bilo življenje na zemlji pri kraju. Vsi pojavi sile in vsi življenjski procesi, ki jih je mogoče opazovati na zemlji, so torej popolnoma utemeljeni v toploti, ki nam jo solnce pošilja v svojih žarkih. Po pravici lahko pravimo, da smo otroci solnca.

Dr. Jan Magiera, Piotrków:

Šolstvo v republiki poljski.

Do leta 1914. so imeli Poljaki svoje (poljske) šole samo v deželah, kar jih je spadalo pod Avstrijo: v Galiciji, Bukovini in v Šleziji. In sicer so imeli dve univerzi (v Krakovu in Lvovu), srednje, strokovne in ljudske šole. Na ruskem Poljskem so bile samo zasebne poljske šole, a tudi še le od leta 1905. po rusko-japonski vojni. Na javnih šolah je bil povsod učni jezik ruski. Na pruskem Poljskem pa tudi zasebna šola ni bila dovoljena niti ena, tudi če bi bil učni jezik nemški. Celo krščanskega nauka so se morali 7letni poljski otroci učiti po nemško, odtod znana šolska stavka v Wrzesnem.

Takoj po zadobljeni neodvisnosti se je poljska vlada lotila organizacije šolstva. Že v letih 1914.—1917. so Nemci in Avstrijci kot okupanti dovolili, da se smejo ustanavljati poljske šole, smatrajoči to dovoljenje kot imeniten atout proti Rusiji; Avstrijci so organizirali celo ustanovitev 11 javnih srednjih šol, katere so 1. decembra l. 1917. s pismom dveh cesarjev z dne 5. novembra 1916. leta izročili Radi regenciji, t. j.časni poljski vladi.

Po sklepu miru v Versaillu rastejo poljske šole naglo. In tako imamo do sedaj na Poljskem naslednje šole: a) državne visoke šole v Varšavi (s 139 profesorji in 8500 slušatelji), v Lvovu (s 121 profesorji in 4590 slušatelji), v Krakovu (s 124 profesorji in 4531 slušatelji), v Poznanju s 124 profesorji in 3273 slušatelji ter v Vilni s 120 profesorji in 2000 slušatelji; b) zasebni visoki šoli: v Varšavi, kjer je bilo neodvisno vseučilišče že leta 1914. in Lublinu kršanska visoka šola z 825 rednimi ter 295 izrednimi slušatelji.

Politehniki sta dve: varšavska s 70 profesorji in 4040 slušatelji ter lvovska s 76 profesorji in 2388 slušatelji.

Na lvovski univerzi se ustanavlja orientalistični inštitut, na krakovski pa je že pedagoški inštitut ter šola za politične vede; poznanjska univerza ima kmetijsko-gozdarsko fakulteto, vilenska pa fakulteto, lepih umetnosti. Politehnika v Lvovu si je inkorporirala prejšnjo kmetijsko akademijo v Dublanih, si zorganizirala tudi vojno-inženirski oddelek in razširila inštitut za geometre.

Na obeh politehnikah je numerus clausus, radi tega je odšlo mnogo poljskih akademikov v Gdansko na tamošnjo nemško politehniko. Tehničnih šol je premalo, zato si znano industrijsko mesto Lódž prizadeva ustanoviti svojo tehniko, neki tovarnar-miljarder je daroval v to svrhu 50 milijonov mark.

Druge višje šole so: 1. Rudarska akademija v Krakovu iz l. 1919. s 24 profesorji in 273 slušatelji, ki ima nadomestiti leobensko in pribramsko akademijo, kamor so prej zahajali poljski študenti; 2. Državni pe-

dagoški inštitut v Varšavi s 125 slušatelji; 3. Veterinarska akademija v Lvovu, znana Slovincem iz l. 1914., z 20 profesorji in 260 slušatelji; 4. Akademija lepih umetnosti v Krakovu; 5. Višja trgovska šola v Varšavi; 6. Šola političnih ved v Varšavi; 7. Državni inštitut za zobotehniko v Varšavi (700 štud.)

Srednjih šol s poljskim učnim jezikom je 38, nemškim 49, z ruskim 44, s francoskim 1 in s hebrejskim 1. Šole z ruskim učnim jezikom so v vzhodnih okrajih in polni jih glavno židovska mladina. V številkah pa niso obsežene šole v Litvi in na Sleskem, kjer pripade Poljakom 7 srednjih šol in 2 učiteljske.

Nova šolska organizacija določuje za srednje in petletni študij po dovršeni ljudski šoli s sedemletno učno dobo ter razlikuje razne tipe teh šol (klasično gimnazijo: humanistično z grščino in brez nje, nekumanistično brez latinščine, matematično-prirodoslovno stroko).

V nasprotju s tolikim številom visokih in srednjih šol se nam kaže v žalostni luči statistika analize. Na Velikopoljskem in Sleskem (bivši pruski provinci) jih je resda samo 2, oziroma 5%, a v vzhodnih krajih (ob rusko-sovjetski meji) 61%, v centralni Poljski 57% in celo v alopolski (Galiciji) jih je še vedno 40%. V vsej državi polovica prebivalstva ne zna pisati ne čitati. Najnujnejša stvar ministrstva za svetlo je torej izobrazba učiteljev.

Leta 1921. je bilo na Poljskem 48.000 ljudskih učiteljev, izmed teh 18.729 (11.933 ženskih, 6.796 moških) v bivših ruskih provincijah. Največ učiteljev ima Malopoljsko (Galicija) in tudi najbolj kvalificirane, ker je vsak dovršil učiteljske. Najslabše v oziru je v krajih, ki so bili pod Rusijo. Tam je imel 18.729 učiteljskih moči brez pedagoške izobrazbe 18.058, učiteljske jih je dovršilo le 4000, 2000 je tistih, ki so bili na ruskih učiteljskih, in končno je tistih, ki so učili samo doma (ne v šoli), ali ki so dovršili manj nego 4 razrede srednje šole, nad 2000.

Da poda zadostno izobrazbo tem "vojnim" učiteljem, prireja ministrstvo vsako leto ferialne kurze v vsakem okrajnem mestu, kjer se poučuje materinski jezik in drugi predmeti, iz katerih mora vsak slušatelj napraviti izpit, na kar prejme kvalifikacijski patent (dokaz usposobljenosti). Rok za pridobitev je postavljen do l. 1925. Podobni kurzi se prirejajo tudi za srednješolske učitelje, kajti tudi med njimi so bili, ki visokošolskih študij niso dovršili.

Enakomerno z akcijo za izobrazbo učitelstva se razvija tudi teoretična akcija: vsem šolam so se že na poslali Programi sedemrazrednih ljudskih šol in načrti srednjih šol. Ministrstvo izdaje četrtletna lista "Škola powszechna" (Ljudska šola) in Bibliografija pedagogicna. Vse to se naslanja na tradicijo Komisije Edukacyjne iz 1773. leta, ki je bilo prvo ministrstvo prosvete v Evropi. (Novi Zapiski.)

"Zgodovina človeštva od meglenih dni njegov prvega pojava, pa do te ure je nepobiten dokaz vse nezadovoljnosti. Kajti ta zgodovina je neprekinjena toriga izprememb, ki jih je človeštvo hotelo, a preko katerih je hotelo nove izpremembe, čim je dospelo tamo, ki jih je najprej hotelo. Bodimo zadovoljni, da ni absolutne zadovoljnosti. "E. Kristan v brošuri" "V nas deželno."

Brez reakcionarjev ni nobena dežela in zaradi se nobeni ne morejo delati očitki; ali ljudstvu se po pravici očita nemarnost, če dovoli, da imajo reakcionarji prvo besedo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SOCIALISTI, "SOCIALISTI" IN NESOCIALISTI TER ŠE NEKAJ O DRUGIH REČEH.

CHICAGO, ILL. — Razni dopisniki radi apelirajo na enem ali drugem slovenskem listu, naj se delavci organizirajo strokovno in politično. Le malo kedaj se takih dopisih opazi, kam in kje naj se delavci organizirajo. Potrudil sem se pronajti, če sploh obstoji kak organizacija v tem ali onem kraju, iz katerega prihajajo apelujoči dopis. Pronašel sem, da ne obstoji večina takih naselbin socialistični klub, in v mnogih niso niti strokovno organizirani. Toda naše delavstvo bi bilo lažje organizirano politično v JSZ, kakor strokovno, kajti za strokovno organiziranje je treba, da vodijo akcijo unije, ki obstoje in koder je v obstoječih razmerah to sploh mogoče. Nobenega zadržka ni, da bi se naše delavstvo ne moglo organizirati samod, kjer le hoče, v socialistični stranki. Ni treba drugega, kakor skupino ljudi, najmanj pet, ki imajo svojo ustanoviti socialistični klub, pa je stvar gotova. To kajpada s tem ni izvršeno, ampak se šele pričeka. Žali se mi, da je prav to vzrok, da dopisniki v raznih listih rajše apelirajo "delavci organizirajte se!" kakor da bi se sami organizirali. To ni težko, klicati drugim, naj se organizirajo. Ampak taki apeli so nesmiselnost in ne vodijo nikamor. Ravno ta način dopisovanja v nekaterih slovenskih listih je precej vzrok, da tudi med večino slovenskega delavstva tako mrtviča socialistično organizacijo.

Storo vsak prične, kako je njegova naselbina napredna. Takih dopisov je 80 odstotkov. Potem pripoveduje, da je v naselbini število podpornih društev, morda dramatični klub, morda celo sokolsko društvo, kak pevski zbor, sempatam tudi "pečlarski klub", in je slika napredka popolna. Konec dopisa je navadno ta, da naj delavci čitajo ta ali oni list, ki je seveda "najboljši" od vseh drugih, in pa da naj se organizirajo politično in strokovno ter glasujejo za delavske kandidate in take reči. Vmes je nekaj fraz, ki naj bi pomenile obsojanje kapitalizma in izkoriščevalcev delavcev, potem podpis, pa je stvar gotova.

Tekom več mesecev sem zasledoval najglasnejše agitatorje politične organizacije, ki sami niso organizirani, in širitelje delavskega tiska; ko sem potem od skorzi listo Proletarčevih naročnikov, sem videl, da se veliko teh "bojovníkov" za delavski in socialistični list, ki niso naročeni na "Proletarca."

Jugoslovanska Socialistična Zveza ima okoli štiri-neset socialističnih klubov in okoli sedem sto članov. Toliko je torej slovenskih in drugih jugoslovanskih delavcev pridruženih socialistični stranki potem S.S.Z. Kakih sto jih spada direktno k stranki in nekaj izmed teh sto k SLP. Dober ducat jih spada k novemu Workers Party. To je torej vse, kar je politično organiziranega med nami. Slika ni lepa. Bila bi boljša, da bi tisti listi, ki se delajo za socialistične, navajali svoje čitatelje delavce, naj se tudi organizirajo. Zabavljajo čez kapitaliste še ne pomeni, da so tisti, ki znajo dobro udrihati po njih, res socialisti. Saj tudi klekavci zabavljajo in svobodomiselci, toda pri tem grde tudi socialiste. V Chicagi n. pr. imamo precej "svobodomiselcev", ki še bolj pridno mlatiijo v privatnih razpravah pri zlati ali železni kapljici po socialistih kakor proti "farjem". To dokazuje, da se v kljub našemu svobodomiselstvu niso otesili duha, ki ga je vcepila klerikalna vzgoja. Taki ljudje so najslabši. Rajše imam klerikalce, ki vsaj delajo v svojih organizacijah, kakor take "svobodomiselce", ki mislijo, da je z zabavljanjem čez farje in socialiste vse opravljeno. Kazimir Zakrajšek gradi svojo mašino precej spretno, četudi bo končno dosegel le fiasko. Zadnje sredelejo je priredil slavnost pri polaganju vogelnega kamna na novi šoli, ki je bila za razmere kakoršne delajo v Kazimirjevi fari, precejšnija. Pametnemu

človeku se sicer gnusijo take slavnosti, kjer se ne vidi drugega kakor srednjeveško klanjanje in hinavsko povzdigovanje oči, toda dokler so ljudje klerikalni, je bolje, da delajo v klerikalnih organizacijah, kakor pa da bi postali "svobodomiselci" in ne bi delali nikjer in se kot taki ne morejo nikdar naučiti delati v organizaciji. Klerikalni ljudje, če so aktivni, navadno vsaj v poznejših letih izpregledajo in iz skušnjami, ki so si jih pridobil v prejšnjih organizacijah, postajajo polagoma dobri, delavni, konstruktivni agitatorji v socialističnih vrstah.

V Chicagi imamo tri socialistične klube, pripadajoč k JSZ., dva slovenska in enega srbskega. Klub št. 1 stoji, kar se tiče članstva in financ, boljše, kot kedaj poprej. V teku prve polovice tega leta je imel nad tisoč dolarjev dohodkov, kar sicer ni veliko, toda je veliko, če se pomisli, da kljub precejšnjemu številu članstva ki ga ima klub, niso vsi aktivni. Prirejena je bila v tem letu proslava pariške komune, ki se je vršila v marcu, in prvomajska slavnost. Obe sta gmotno in moralno dobro uspeli. Če bi bil krožek aktivnega članstva večji, bi se vršilo vsako leto lahko večje število priredb, kar bi pomenilo več agitacije, več naročnikov Proletarcu in več članov in članic klubu. Izgleda, da bo v bodoče v tem oziru pri našem klubu boljše. Dne 5. novembra t. l. priredi klub št. 1 proslavo ruske revolucije, na Silvestrov večer pa domačo zabavo, kakor vsako leto.

Ako ne bi imeli socialističnega kluba, bi ne bilo tu nikogar, ki bi prirejal socialistične shode, nikogar za aranžiranje agitacijskih priredb, nikogar za podpiranje in organiziranje socialističnih akcij, nikogar za širjenje socialističnega tiska. Če ne bi imeli socialističnih klubov, bi konsenkventno ne imeli socialističnih listov, ne stranke, ne socialističnih kandidatov, ampak same "delavske prijatelje" v republikanski in demokratični stranki. Socialistična stranka je dobila pri zadnjih predsedniških volitvah okoli milijon glasov. Toda par tisoč članov stranke je vršilo vse agitacijsko delo, socialistične organizacije v posameznih krajih so izdajale kampanjsko literaturo in njihovo članstvo jo je širilo med maso. In precej naših klubov je vršilo v nekaterih mestih v imenovani kampanji vse agitacijsko delo. Deset, dvajset članov, je vršilo agitacijo, da se je moglo potem naštet tisoč, pet, osem, deset, tisoč glasov za socialistične kandidate. To je maša sličica, kaj pomeni organizacija.

Neorganizirani zabavljaji ne bodo vrgli kapitalizma, niti ne bodo prinesli delavstvu nikakih izboljšanj. Marsikdo ve to, kljub temu je prelen, da bi se potrudil pristopiti v organizacijo. Pa ti prihaja z izgovori, da njega tako ni treba, da bodo že drugi napravili kar treba, ker jih veseli, ali pa, da radi teh in teh ljudi ne mara pristopiti. Kapitalisti ne delajo takih izgovorov, zato vladajo v tej deželi tako imenitno v svoj prid, kakor sploh morejo želeči.

Mi radi kritiziramo ameriško delavstvo, ker poročeno najbolj zanemarja socialistično organizacijo. Dobro, ampak pri tem se moramo mi vprašati, če tudi naše delavstvo ne zasluži te kritike. "Socialisti", ki ne spadajo nikamor in ne žrtvujejo ničesar za delavsko gibanje, niso boljši od brezbriznih ameriških delavcev, ki se zanimajo le za "prajzfajte", "baseball", dirke in take reči.

Slovenski in drugi jugoslovanski zavedni delavci so pozvani organizirati in vzgajati jugoslovansko delavstvo za socializem. Nihče se ne bi smel izgovarjati, da zato, ker niso drugi aktivni, tudi sam ne mara biti. Vsled takih izgovorov se zanemarljivo zelo zelo veliko dela za socializem. Vse pride polagoma v socialistični tabor. Čakati, da pridejo drugi preje kot mi, je absurdno. Če si socialist, se organiziraj in pridobivaj druge v organizacijo. Pred vsem skrbi, da bo organizacija aktivna, kar bo, če si sam aktiven. In nikakor ne zanemarljaj širiti socialistična glasila. Ta so za gibanje najvažnejša.

Sodrug Debs vabi v enemu članku stare sodruge, naj se povrnejo v stranko in delajo kakor so delali pred vojno. In v drugem članku svari delavce, naj ne sanjajo o rečeh, ki se dogajajo v drugih deželah. Delavstvo vsake dežele je samo pozvano, da se osvobodi kapitalističnih spon in to se doseže le, ako dela za socializem tam kjer živi tako kakor je treba delati, ne pa, kakor se dela kje v deveti deželi, ki ima popolnoma drugačne razmere od naših.

Isto velja za slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo. Naselbine, ki nimajo socialističnih organizacij, ne morejo biti napredne v smislu besede, kakor jih razume zavedno delavstvo. Zato naj bo naš cilj: Vsaka naselbina mora imeti socialistični klub, ki mora biti AKTIVEN. Dela naj na političnem, na kulturnem in če mogoče na gospodarskem polju. Moči sodrugov naj se ne cepijo v samostojnih organizacijah. Klubi naj imajo različne odseke, ki naj imajo svoj določen delokrog. Na ta način se bodo aktivnosti na raznih poljih dela koncentrirale v klubu kot celoti.

Nekatere večje naselbine, ki nimajo socialističnih klubov, so padle v popolno mrtvilo, kot je n. pr. La Salle. V nekdanji napredni naselbini, kjer je obstajal jak socialistični klub, kraljuje sedaj župnik. Aktivni sodrugi so se izselili, in nikogar ni bilo, ki bi vodil delo naprej. Kar se je delalo, je pa bilo zatrto vsled malenkostnih osebnih bojev. Prej ali slej mora priti čas, ko se v takih naselbinah najde par ljudi, pripravljenih, da primejo bakljo razredne zavesti delavstva v roko in prične s ponovnim delom. In čim prej tim bolje. Ako se prične danes, ne bo treba jutri.

Koder klubi obstoje, bi morali posvetiti tudi več pozornosti pridobivati v organizacijo ženske. Ako so ženske delavne za cerkvene reči, zakaj ne bi bile napredne ženske lahko delavne v socialističnih klubih? Neka dopisnica iz Clevelanda je že v večjih dopisih v Proletarcu navajala naše ženstvo, naj se organizira in uči iz socialistične literature. To je bil dober nasvet. Dopis v enakem smislu je imela v tem listu neka sodruginja iz W. Virginije. V tem oziru moramo delati več kakor doslej. Pri klubu štev. 1 imamo sedem članic, ki redno plačujejo prispevke. Koliko jih je pri drugih klubih naše Zveze, mi ni znano, vem pa, da bi jih bilo lahko več kakor jih je. Treba priznati, da kar je članic, so tudi aktivne. Pri našem klubu opravijo sodruginje mnogo dela. Zal, da ni več takih žensk. Vzrok, da jih ni, je v tem, da se večinoma premalo zanimajo za socializem. So ženske, ki veliko čitajo, toda le povesti in novice, take, ki jih zanimajo. Toda če se dobi kdo, ki navaja žensko na čitanje lista kot je Proletarec in druge socialistične liste in knjige, se prične kmalo zanimati za naše gibanje in to jo privede do aktivnega sodelovanja v organizaciji. Sodrugji lahko veliko store za pridobivanje ženstva v organizacijo. Cerkev zida svojo moč na ženstvo. Kakor so one aktivne za klerikalizem, bi bile druge lahko za socializem. Pred nedavnim sem bil na seji nekega ameriškega socialističnega lokala. Tam sem videl, kako so članice posegale v debato, kako dobro so poučene o socialističnih aktivnostih in kako so brez izgovorov sprejemale mesta v raznih posebnih odborih. Socializem je veliko storil za napredek ženstva. Mnogo se je boril, da se ga osvobodi iz spon srednjeveških nazorov, ki so ga tlačili v absolutno brezpravnost in ga smatrali za manjvredna bitja. Toda pot do prave osvoboditve je še dolga. Dolžnost obeh spolov je, da delata skupno za odpravo današnje družbe, ki je polna gnolobe, in se jo nadomesti s socialistično. To delo bo izvršeno s pomočjo socialistične organizacije. Pristopajte vanje in delajte v njih za cilj, ki vsebuje svobodo, bratstvo in enakopravnost. — c.

ČLANSTVU SOCIALISTIČNEGA KLUBA V JOHNSTOWNU NA ZNANJE.

JOHNSTOWN, PA. — Radi važnega zadržka se vrši seja socialističnega kluba št. 65 J. S. Z. tretjo nedeljo v mesecu juliju. Redne seje so vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v društvenih prostorih S. N. P. J. v Cambria City, Pa.

Apeliram na vse člane, naj se vdeležijo te seje, tiste pa, ki še niso člani kluba, vabim, naj pridejo in se vpišejo kot člani. Kajti čim več nas bo, tem lažje bo-

mo vršili delo, ki je namenjeno za dosego socialističnega cilja. Strnimo naše vrste, da pride boljša bodočnost čimprej.

Frank Semrov, tajnik socialističnega kluba št. 65 J. S. Z.

Agitatorji na delu.

Naročniki za Proletarca se poslali:
Mrs. Frances A. Tauchar na agitaciji v Milwaukee in Sheboygan, Wis. . . . .
Charles Pogorelec, Penna. . . . .
E. Moline, Ill.: A. Klanšek . . . . .
Chisholm, Minn.: Fr. Klun . . . . .
Cleveland, Ohio.: L. Gorjup . . . . .
Rock Springs, Wyo.: Val. Potočnik . . . . .
Trommald, Minn.: Fr. Lipar . . . . .
Aliquippa, Pa.: Bartl. Yerant . . . . .
Chicago, Ill.: Fr. Gottlicher . . . . .
Chicago, Ill.: . . . Fr. Zajec . . . . .
Forest City, Pa.: Fr. Rataic . . . . .
Pickens, W. Va.: J. Umek . . . . .

Listu v podporo.

Chicago, Ill.: Sodruginja Verhovnik nabrala na pikniku pev. zbora Slovan v Pullmanu \$ 1.00
Chicago, Ill.: Fr. Bahovec 2
Murray, Utah.: Jugosl. soc. klub št. 226 JSZ. 4.3
Sheboygan, Wis.: J. Dergan, 50c J. Drull, 50c, A. Simone 50c, J. Urbanič \$1, 4. Robida 25c, P. Gosar, 50c, skupaj izročeno po Mrs. Frances A. Tauchar 12
Milwaukee, Wis.: Alb. Hrast 2
Chicago, Ill.: Frances A. Tauchar 2.8
Johnstown, Pa.: Andr. Vidrich 1.8
Bebebe, Arizona.: Vil. Krall in Tony Lakner po \$1, skupaj 2.8
Skupaj v tem izkazu . . . . . \$ 16.2
V izkazu dne 17. junija \$49.1
Skupaj do 30. junija \$540.6

NASIM SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V OHIO IN PENNSYLVANIJU.

V začetku meseca julija bo obiskala večje slovenske naselbine v Ohio, med drugimi Cleveland in naselbine v bližini Clevelanda, sodruginja Frances A. Tauchar na agitaciji za pridobivanje naročnikov Proletarcu.

Sodruginja Tauchar je po lastni iniciativi obiskala nekatere naselbine v Illinoisu in v Wisconsinu in uspeh njenega dela je bil označen v številkah pod rubriko "Agitatorji na delu."

Kakor so ji šli sodrugi in somisljeniki na roko v naselbinah, katere je obiskala dosedaj, tako upamo, da bodo z njo sodelovali tudi sodrugi in somisljeniki po tistih naselbinah v Ohio, katere bo obiskala.

V Pennsylvaniji se mudi na agitaciji upravnica "Proletarca" sodrug Pogorelec. Dasi je naše delavstvo v Penna. skoro vse prizadeto radi premogarske stranke, so uspehi agitacije za razširjenje lista povoljni, kar je pripisati agilnosti sodruga Pogoreleca in kooperaciji, ki mu jo nudijo sodrugi in somisljeniki v obeh državi. S. Pogorelec nastopa tudi na shodi Naselbine, ki bi ga želele čuti, naj stopijo z njim v stik, da se uredi vse potrebno za shod. Ako stavka premogarjev v kratkem poneha, se poda s. Pogorelec na agitacijo v W. Virginijo. Naši sodrugi morejo k uspehu mnogo pripomoči, ako kooperirajo s potovalnimi agitatorji. Naprej za razširjenje "Proletarca"! Upamo.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje vsake TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dnevni družstvi Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

PRISeljENIŠKA KVOTA ZA PREDSTOJEČE FISKALNO LETO.

(Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.)

Priseljeniški zakon, omejujoč priseljevanje na tri odstotke tujerodcev iz poedinih inozemskih držav na odstotke dotičnih tujerodcev, nastanjenih v Združenih državah glasom ljudskega štetja od 1. 1910, je bil — kakor je bilo že objavljeno — podaljšán za nadaljnji fiskalni leti, urej za dobo od 1. julija 1922 do 30. junija 1924.

Novi zakon je enak staremu, ki stopi izven veljave koncem tekočega junija — razun dveh malih, a važnih sprememb: Prva sprememba se tiče priseljevanja inozemcev iz drugih sosednih ameriških dežel, iz katerih so se inozemci mogli poprej prosto priseliniti v Združene države po enoletnem bivanju v Kanadi, Mexiku, itd., ne da bi bili všteti v kvoto, dočim se sedaj odločeno za to petletno bivanje. Druga se tiče pravice inozemca, ki ne bo sprejet radi izčrpanja kvote, do preručila potnih stroškov s strani parobrodne družbe. Po staremu zakonu ni deportirani priseljencec imel pravice.

Kakor poprej, zakon določa, da iz vsake posamezne inozemske države se sme tekom enega leta priseliniti v Združene države največjemu le določeno število oseb, omenjenih v dotični državi; rojstvo, in ne nastanjenost ali državljanstva pripadnost, prihaja v poštev. Maksimum dopustljivih inozemcev se imenuje: letna kvota. Od letne kvote sme tekom vsakega posameznega kolektorskega meseca priti kvečjemu po ena petina; ta petina letne kvote se imenuje: mesečna kvota. Radi tega ne sme kaka posamezna narodnost izčrpati svojo letno kvoto že v petem mesecu po začetku fiskalnega leta, ki nastopa 1. julija.

Lani so Jugoslovani izčrpali svojo kvoto že okoli 15. novembra, radi česar je bilo priseljevanje iz Jugoslavije zaustavljeno do konca tekočega meseca. S 1. junijem se priseljevanje iz Jugoslavije zopet odpre, do česa se izčrpa letna kvota; ali med tem bo pripuščeno vsaj mesec le toliko priseljencev, kolikor jih dovolja mesečna kvota.

Priseljeniške oblasti so izdale sedaj listo kvot, ki veljajo za predstoječe fiskalno leto. Ni nikake bistvene razlike med prejšnjimi in prihodnjimi kvotami. Letna kvota za Jugoslavijo, ki je dosedaj znašala 6,405, je določena na 6,426; sorazmerno znaša mesečna kvota 1,285.

Vsega skupaj sme priti tekom prihodnjega fiskalnega leta največ 357,803 priseljencev (nasproti 355,825 tekočem fiskalnem letu). Tekom vsakega poedinega meseca jih sme priti največ 71,561.

Kvota za posamzne dežele:

Deželna država	Letna kvota	Mes. kvota
Ameriška dežela	288	58
Armenija	230	46
Austrija	7,451	1,490
Belgija	1,563	313
Bolgarija	302	61
Čehoslovanska	14,357	2,871
Danska (svobodno mesto)	301	60
Francija	5,619	1,124
Grčija	3,921	784
Italija	71	14
Poljska	5,729	1,146
Portugalska	67,607	13,521
Rusija	3,294	659
Španija	5,638	1,128
Švedska	75	15
Švicarska	42,057	8,411
Škotska	92	19
Španjolska (Memel) pokrajina	150	30
Španjolska	3,607	721
Švedska	12,202	2,240
Švicarska	21,076	4,215
Španjolska	5,785	1,157
Španjolska Galicija	4,284	857
Španjolska pokrajina	2,465	493
Španjolska	7,419	1,484
Španjolska	2,792	563

Rusija (evropska in azijska)	21,613	4,323
Estonija	1,340	270
Latvija	1,530	308
Lituanija	2,310	462
Španska	912	182
Švedska	20,682	4,008
Švicarska	3,752	750
Velika Britanija	77,342	15,468
JUGOSLAVIJA	6,426	1,285
Ostala Evropa (vštevši Andorro, Gibraltar, Lichtenstein, Malto, Monaco in San Marino)	86	17
Palestina	57	12
Sirija	928	186
Turško (evropsko in azijsko; vštevši Smyrno in turško-armensko pokrajino)	2,388	478
Ostala Azija (vštevši vsako ne poprej omenjeno azijsko pokrajino, ki ni vključena v t. zv. Barred Zone, t. j. v ozemlje, iz katerega je priseljevanje sploh prepovedano)	81	16
Afrika	122	25
Atlantski otoki	121	24
Avstralija	279	56
Nova Zelandija in pacifični otoki	80	16

Priseljeniška oblast poudarja, da se nakazanje priseljeniške kvote tej ali oni pokrajini ne sme smatrati, kot da ima kak političen pomen ali da vsebuje pripoznanje novih držav s strani Združenih držav, razun v slučaju, ako so so Združene države že formalno izjavile tako pripoznanje.

UDOBNOST V POLETNIH MESECIH.

Letošnje poletje obeta biti jako vroče. Ali se želite počutiti udobno navzlic vročini in soparnosti? Na dnu večine poletnih nadlog je želodčni nered, ki ga povzročijo napačne jedi, izmenjave vode, nenadna prehajanja iz vročega v toplo vreme itd. Najpoglavitejšje je vselej to, da izpraznujemo črevesja ter jih imamo odprta. Trinerjevo grenko vino vam povrne prebavo ter okrepi drobov kanal, na zaprtju ne boste trpeli, niti ne na vetrovih in glavobolu, vaše spanje ne bo nepokojno, izkratka, počutili se boste udobno ter priporočali Trinerjevo grenko vino vsem svojim prijateljem. Med Trinerjevimi zanesljivimi pripravki jih je veliko, ki vam še pridodajajo na razne načine poletno udobnost. I omenjamo samo Dental Cream — zobno čistilo — Triner's Shaving Cream — Trinerjevo mazilo za britje, Triner's Liquid Shampoo — Trinerjevo izmivalo, Triner's Hand Lotion — Trinerjevo izmivalo za roke, Triner's Corn Remedy — Trinerjevo zdravilo za kurja očesa — naročite sedaj zalogo pri svojem lekarnarju ali trgovcu z zdravili ter bodite uverjeni, da so vsi ti pripravki brez primere.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Pričujoča številka Proletarca je 773.

Če je številka poleg vašega naslova manjša kot 773, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Ponovite jo takoj, ali pa sporočite, da jo poravnate pozneje, sicer se vam list ustavi. Zlasti velja to za naročnike v tistih naselbinah, v katerih Proletarec nima zastopnika.

Poštni zakon zahteva, da je naročnina poravnana; istotako hočejo svoje tiskarna in drugi upniki. Ne čakajte, da vas upravništvo opominja s posebnim pismom. Ti opomini morajo za en čas izostati. Prvič stanejo denar, drugič pa vzamejo čas, ki je odločen za druga dela. Prosimo, uvažujte to!

UPRAVA PROLETARCA.

TAJNISTVO.

Tajnik-prevajalec: Frank Petrich, 220 S. Ashland Blvd., Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA.

Frank Aleš, Mary Aucin, V. Cainkar, Philip Godina, F. Zajec, S. Bojanović, G. Maslač, Miloje V. Lučić in Mitar Sekulić.

NADZORNI ODBOR.

F. S. Tauchar, Frank Udovich, M. Dimić in S. Oakić.
Vsa pisma tikajoča se Jugoslovanske socialistične zveze, je naslavljati na tajništvo JSZ.
Redne seje eksekutive JSZ. se vrše vsaki četrti petek v mesecu, izredne po potrebi.

ODBOR SLOVENSKE SEKCIJE.

Philip Godina, tajnik; V. Cainkar, blagajnik; F. Zajec, zapisnikar. Frank Alesh in Mary Aucin.
Nadzorni odsek slovenske sekcije: Frank Gottlicher in Mary Udovich.
Organizator: Chas. Pogorelec.

ODBOR SRBSKE SEKCIJE.

Miloje V. Lučić, tajnik. Odborniki: Sava Bojanović, G. Maslach in Mitar Sekulić.

PROLETAREC,

glasilo in last slovenske sekcije Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Upravni odbor Proletarca: Joško Oven, predsednik; Frank Alesh, tajnik; Frank Gottlicher, blagajnik; F. S. Tauchar in F. Udovich, nadzornika.

Urednik: Frank Zajec.

Upravnik: Chas. Pogorelec.

T. č. upravnik: Frank Petrich.

Vsa pisma, tikajoča se Proletarca, naslavljajte na naslov Proletarca.

Opomba. — Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost le za tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sotrudniki, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme zanje le toliko odgovornosti, kolikor zahteva zakon.

ZASTOPNIKI PROLETARCA**COLORADO.**

Somerset: Victor Koklich, Box 217.

ILLINOIS.

Carlinville: Jos. Korsič, 736 N. Broad St.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajec, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue. Frances A. Tauchar, 2827 So. Ridgeway Avenue.

Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.

Cicero: Anton Putz, 5007 W. 25th Place.

E. Moline: Ant. Klanšek, 1319 19th St.

Nokomis: Ernest Krusic.

Springfield: Fr. Besjak, 1974 So. 17th St.; Frank Čopi, 1900 S. 17th St.

Virde: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.

Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic, 1034 Lenox Ave., N. Chicago.

Johnston City: Frank Martinjak, box 607.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 441.

Indianapolis: John Krainz, 755 N. Holmes Ave.

KANSAS.

Columbus: Frank Čemažar, R. R. 3, box 261.
Gross: John Kunstelj, Box 32.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, 4646 Russell St., Mat Urbas, 237 La Belle Ave. Jos. Anžiček, 1432 Fern Ave. E. Jos. Ocepek, 939 Hendrie E.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz, Box 166.
Chisholm: Frank Klun, box 399. Joe Ule, box 814.
Ely: John Teran, Box 432.
Ely: Jac. Kunstelj, box 913.

NEW YORK.

Little Falls: Fr. Petavs, Lover's Leap.

OHIO.

Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.
Blaine: Frank Germ, Box 31.
Cleveland: L. Gorjup, 1125 E. 72. St., Jacob Kojan, 1273 E. 58th St., Jerry Alesh, 6219 Glass Ave. Jos. Kodrich, 1081 E. 66th St.
Collinwood: Jos. Volk, 869 Rudyard Road.
Girard: Frank Kramar, 1022 State St., Frank Zorko, Smithsonian St., John Kokošin, 1006 State St.
Glencoe: Nace Žemberger, L. box 12.
Lisbon: Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19.
Maynard: Andy Zlatoper, box 22.
Niles: Frank Kogovšek, 710 Pew St., Niles, O.
Boswell: Paul Les, P. O.

OKLAHOMA.

Red Oak: Joe Kogoy, R. No. 1, Box 12.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Jack Kotar, box 289. B. Yerant, box 287.
Avella: Frank Bregar, box 363.
Bon Air: Peter Bukovec, R. D. 2, box 98.
Clairton: Anton Ocepek, box 621.
Conemaugh: Louis Krašna, box 218.
Dunlo: Frank Kaučič, Box 155.
Export: John Frank, S. R. Box 315.
Forest City: Frank Rataic, Box 685. Louis Krašna, R. F. D. No. 2.
Herminie: Anton Zornik, Box 202, A. Bertl, Box 437.
Irwin: Jerney Kokelj, R. D. 2, Box 135.
Johnstown: Andrew Vidrich, R. R. 7, Box 82.
Johnstown in okolica: Frank Semrov, 829 Bradley Alley, Johnstown.
Lloydell: Anton Grbec, Box 35.
Lawrence: John Terčelj, Box 161.
Library: Mike Primožich, box 164.
Luzerne: John Matičič, 376 Miller St.
Martin: A. Zupančič, Box 11.
Morgan: J. Kvartič, Box 453.
Meadowlands: Leonard Lenassi, Box 563.
Vandling: Jos. Čebular, Box 156.
Verona: John Ban, Box 214.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 114.

W. VIRGINIA.

Philippi: Bartol Louis, Box 329.
Rendall Creek: J. R. Sprohar, box 2, Pursglove.
Thomas: Frank Kocjan, Box 272.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec, Box 19, N. Newell St.
Sheboygan: John Miklich, 725 Jefferson Ave.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnika apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobiti naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj se spisi, pa bomo popravili imenik.

WHO DOES YOUR THINKING FOR YOU?

Before you answer that question be sure to look at the cartoon by Ryan Walker shown here.

This is a picture of the average man or woman who reads the Brass Check Press, owned by the Masters of the Bread, and naturally always playing up and expressing the acts, words and views of the teachers, politicians and other public "Representatives," who, in return for a small portion of the plunder, aid the masters in skinning you.

The sad thought is that you pay for the poisoning of your own mind by buying the Brass Check Press, just the same as if you handed a knife to an enemy with which to stab you.

JUST ONE DAILY PAPER IN AMERICA

Which is run on the principle of giving you the FACTS, and helping you to do your own thinking. That's The New York Daily Call. Printed every day in the year.

STOP POISONING YOUR OWN MIND!

Stop giving aid and comfort to the papers that in every time of crisis suppress, distort, or mistake the workers' side of the controversy. Even if you live as far away as California, it is your duty to subscribe to The Call. Better the truth a day or two late, than a lie ahead of time!

You can subscribe for just the daily, or just the Sunday edition, or both daily and Sunday editions. Magazine section always included with the Sunday edition. Ryan Walker's famous cartoons, and David Kassar's brilliant "Here and There and Everywhere" in every issue, together with the trenchant editorials of Charles W. Ervin and James Oneal.

**HERE'S THE SUBSCRIPTION
BLANK — USE IT TODAY!**

TO THE NEW YORK CALL
Box 98, Station D, New York City.

Enclosed herewith find \$.....

for which send me The.....

Call for.....

(State whether daily or Sunday, or both, and for how long.)

Name .....

Address .....

City .....

State .....

SUBSCRIPTION RATES

	One Year	6 mos.	3 mos.	1 mo.
Daily and Sunday.....	\$12.00	\$7.00	\$4.00	\$1.50
Daily edition only.....	9.00	5.00	3.00	1.25
Sunday edition only....	3.00	2.00	1.25	

Sunday edition includes Magazine Section. Rates quoted are not operative in New York City, Bronx, Canada, or foreign countries.

ZA CARLINVILLE, ILL.

Somišljenikom v Carlinville naznanjam, da se vrše seje reorganiziranega socialističnega kluba št. 213, J. S. Z., vsako tretjo nedeljo v mesecu v unijski dvorani. Tem potom vabim vse delavce v naselbini, da se udeležijo te seje in pristopijo h klubu. To je edini način, da pokažete delavsko solidarnost in zavest proti kapitalističnemu sistemu, ki nas zasužnjuje. Seje kluba bodo vedno predpoldne.

Z delavskim pozdravom Jos. Korsic, tajnik.

V vročih poletnih dnevih potrebujete **LED**. Za naročila se obrnite name. Oskrbujem tudi **PREMOG**. Pri selitvi se obrnite za **PREVOZ POHIŠTVA** na moj naslov.

Kadar želite led, ali premog, ali prevoz pohištva, boste najbolje postreženi, ako se obrnete na prevoznika

JOSEPH GRUM,
2323 So. Hoyne Ave., Chicago, Ill.
Tel. Canal 5777.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH.

Onemogle, nervozne ženske

bodo gotovo dobile uspešno
odpomoč kadar uživajo

**SEVERA'S
REGULATOR**

Tonika za ženske

Premaga bolečine, popravi neradne funkcije, pomaga naravi okrepčati oslabele ženske organe in jim povrne normalne razmere.

CENA \$1.25

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ali postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Kadar...

Kadar mislite na potovanja v stari kraj;

kadar želite poslati svojim rokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar, ali kadar imate kak drug posel v starim krajem,

obrnite se na trdko
ZAKRAJSEK & CESAREK

70-9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

NAZNANILO.

GIRARD, O. — Seja jugoslovenskega socialističnega kluba št. 222, J. S. Z. se vrši vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slovenskem domu Girardu. — Rojaki delavci, pristopite k naši organizaciji in postanite bojevniki za delavsko stvarstvo stah socialistične stranke. — Frank Kramer, organizator.

Edini
Jugoslovanski pogrebnik in balzamovalnik

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavitve nje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK
1814 So. Throop St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.